

บทที่ 5

ผลการวิเคราะห์ : การมีส่วนร่วมและประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ

จากผลการวิจัยโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งผลการวิเคราะห์เมื่อทำการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้รับระหว่าง อบต. บ้านมะเกลือ และ อบต. หนองโพ ผลที่ได้มีดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรตัวอย่าง

จากการแจกแบบสอบถามให้ประชากรในตำบลมะเกลือ และตำบลหนองโพ ตำบลละ 250 ชุดซึ่งได้แยกแบบสอบถามรับคืนโดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัย มีจำนวนทั้งสิ้น 357 คน โดยแบ่งออกเป็น ตำบลหนองโพจำนวน 163 คน ตำบลมะเกลือ 194 คน ในแต่ละตำบลสามารถจำแนกออกตามลักษณะด้านต่าง ๆ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ การถือครองที่ดิน รายได้ ตามที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองโพ และตำบลบ้านมะเกลือ

ลักษณะส่วนบุคคล	ตำบลหนองโพ N=163		ตำบลบ้านมะเกลือ N=194	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
เพศ				
ชาย	93	57.1	119	61.3
หญิง	70	42.9	75	38.7
อายุ				
ไม่เกิน 25 ปี	22	13.5	27	13.8
26-30 ปี	22	13.4	11	5.6
31-45 ปี	70	43.1	85	43.8
46-65 ปี	44	26.9	68	35.3
56 ปีขึ้นไป	5	2.4	3	1.5

ตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของตำบลหนองโพ และตำบลบ้านมะเกลือ(ต่อ)

ลักษณะส่วนบุคคล	ตำบลหนองโพ N=163		ตำบลบ้านมะเกลือ N=194	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
<u>ระดับการศึกษา</u>				
ประถมศึกษา	80	49.1	118	60.8
มัธยมศึกษาตอนต้น	37	22.7	30	15.5
มัธยมศึกษาตอนปลาย	33	20.2	30	15.5
อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	10	6.1	15	7.7
ปริญญาตรี	3	1.8	1	0.5
สูงกว่าปริญญาตรี	-	-	-	-
<u>อาชีพ</u>				
เกษตรกรรวม	77	47.2	80	41.2
ค้าขาย/เจ้าของกิจการ	19	17.8	34	17.5
รับจ้าง	49	30.1	62	32.0
ไม่ได้ประกอบอาชีพ	6	3.7	17	8.8
อื่นๆ	2	1.2	1	0.5
<u>การถือครองที่ดิน</u>				
เป็นเจ้าของ	97	59.5	68	35.0
ไม่เป็นเจ้าของ	43	26.4	101	53.1
เช่าที่ดินทำกิน	14	8.6	12	5.2
เป็นเจ้าของเองและเช่า	9	5.5	13	6.7
เพิ่ม				
<u>ระดับรายได้ต่อเดือน</u>				
ต่ำกว่า 2,000 บาท	74	45.5	85	43.8
2,001-4,000 บาท	45	27.6	58	29.9
4,001-6,000 บาท	22	13.5	27	13.9
6,001-8,000 บาท	13	8.0	14	7.2
8,001-10,000 บาท	4	2.5	2	1.0
10,000 บาทขึ้นไป	5	3.1	8	4.1

จากตารางที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตำบลหนองโพจำนวน 163 คน และตำบลบ้านมะเกลือ จำนวน 194 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษานั้นมีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

เพศและอายุ

คือ เพศชาย และเพศหญิง ตำบลหนองโพมีช่วงปลาย 57.1 และ 42.9 และตำบลบ้านมะเกลือคิดเป็นร้อยละ 61.3 และ 38.7 ตามลำดับ และอายุกลุ่มตัวอย่างทั้งตำบลหนองโพ และตำบลบ้านมะเกลืออยู่ในช่วงอายุ 31-45 ปี มากที่สุดคือ ร้อยละ 43.1 ในตำบลหนองโพและร้อยละ 43.8 ในตำบลบ้านมะเกลือ

ระดับการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างของตำบลหนองโพและตำบลบ้านมะเกลือโดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาที่เหมือนกันคือ ระดับประถมศึกษา โดยตำบลหนองโพมีร้อยละ 49.1 และตำบลบ้านมะเกลือ ร้อยละ 60.8

อาชีพ

การประกอบอาชีพของกลุ่มตัวอย่างของทั้งสองตำบลมีการประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด คือ ร้อยละ 47.2 ในตำบลหนองโพ และร้อยละ 41.2 ในตำบลบ้านมะเกลือ

การถือครองที่ดิน

กลุ่มตัวอย่างตำบลหนองโพและตำบลบ้านมะเกลือมีความแตกต่างกันในด้าน การถือครองที่ดิน โดยตำบลหนองโพมีอัตราการเป็นเจ้าของที่ดินมากที่สุดคือร้อยละ 59.5 และในตำบลบ้านมะเกลือมีอัตราการเป็นเจ้าของที่ดินเพียงร้อยละ 35.0 แต่ตำบลบ้านมะเกลือมีผู้ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินถึงร้อยละ 53.1 ในขณะที่ตำบลหนองโพมีผู้ที่ไม่เป็นเจ้าของที่ดินเพียงร้อยละ 26.4

ระดับรายได้ต่อเดือน

ตำบลทั้งสองมีกลุ่มตัวอย่างที่มีระดับรายได้ต่ำกว่า 2,000 บาท มากที่สุด คือ ร้อยละ 45.5 ในตำบลหนองโพและร้อยละ 43.8 ในตำบลบ้านมะเกลือ

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในอบต.

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง				
ลักษณะการมีส่วนร่วม	ตำบลหนองโพ N=163		ตำบลบ้านมะเกลือ N=194	
	ผลรวมคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ผลรวมคะแนน	ค่าเฉลี่ย
1. การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง	193	1.18	231	1.6
2. การร่วมกิจกรรมทางการเมือง	360	2.20	442	2.27
3. การฟังการหาเสียง	228	1.4	289	1.52
4. การพูดคุยเรื่องการเลือกตั้ง	222	1.35	270	1.4
5. การติดตามคำปราศรัย	232	1.42	294	1.51
รวม	1233	7.56	1613	7.87
ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต.				
6. การรับทราบกิจกรรมของอบต.	199	1.83	402	2.1
7. การหารือในการจัดกิจกรรม	362	2.22	450	2.32
8. การดูแลสิ่งสาธารณะ	319	1.96	410	2.11
9. การติดตามข่าวโครงการอบต.	306	1.87	389	2.0
10. การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม	271	1.66	380	1.96
รวม	1557	9.55	1907	9.83

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชน(ต่อ)

ส่วนที่ 3 การมีส่วนร่วมในการบริหาร แผนงาน อบต.				
ลักษณะการมีส่วนร่วม	ตำบลหนองโพ N=163		ตำบลบ้านมะเกลือ N=194	
	ผลรวมคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ผลรวมคะแนน	ค่าเฉลี่ย
11 อบต.ขอความร่วมมือตัด สินในโครงการ	341	2.1	512	2.64
12 ฟังประชุมของ อบต.	359	2.2	472	2.43
13 การแสดงความคิดเห็นในที่ ประชุม	399	2.45	482	2.49
14 การคัดค้านการดำเนินงาน ของ อบต.	401	2.46	393	2.03
15 ให้อบต.ดำเนินการตามข้อ เรียกร้อง	373	2.29	450	2.32
16 การรับรู้รายได้ของ อบต.	293	1.8	528	2.72
17 การแก้ไขปัญหาของ อบต.	270	1.77	384	1.98
18 ความเหมาะสมในการใช้ งบประมาณ	295	1.81	713	2.13
19 การติดต่อเจ้าหน้าที่	649	3.98	559	2.88
รวม	1232	7.56	1320	6.80

ประเด็นด้านการเข้าร่วมกลุ่มกิจกรรมและเข้าร่วมกิจกรรมกับ อบต. ไม่สามารถนำมาประมวลผลข้อมูลได้เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างทั้งสองหมู่บ้านมีการกระจัดกระจายและเป็นคำถามเพื่อความต่อเนื่อง กับประเด็นที่ 6 และ 7 ซึ่งไม่มีผลกระทบต่อการนำมาวิเคราะห์การด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากตารางที่ 2 พบว่า ลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการเลือกตั้ง ของท้องถิ่น (อบต.) ตำบลหนองโพ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.56 และตำบลบ้านมะเกลือ เท่ากับ 7.87

ด้านการเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. ตำบลหนองโพ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.5 และตำบลบ้านมะเกลือ เท่ากับ 9.83

ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. ตำบลหนองโพ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 13.29 ในขณะที่ตำบลบ้านมะเกลือ เท่ากับ 14.7 และค่าเฉลี่ยรวมของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของตำบลหนองโพ มีค่าเท่ากับ 3.04 ในขณะที่ ตำบลบ้านมะเกลือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 32.32

ตารางที่ 3 แสดงความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของ อบต.

ข้อ	ตำบลหนองโพ N=163		ตำบลบ้านมะเกลือ N=194	
	ผลรวมคะแนน	ค่าเฉลี่ย	ผลรวมคะแนน	ค่าเฉลี่ย
20. ก่อสร้าง-ซ่อมถนน	246	1.51	450	2.32
21. จัดไฟฟ้า	241	1.58	402	2.1
22. จัดน้ำดื่มน้ำใช้	252	1.55	390	2.01
23. สนับสนุนการให้เอกสารสิทธิ	254	1.56	350	1.8
24. บำรุงรักษาทางระบายน้ำ	264	1.64	322	1.66
25. การรักษาความสะอาด	293	1.8	398	1.58
26. จัดการศึกษา	247	1.52	471	1.11
27. การสนับสนุนอาหารกลางวัน เด็ก	257	1.58	321	1.65
28. ส่งเสริมกีฬา	270	1.66	404	0.88
29. ให้ความรู้ด้านการปกครองท้องถิ่น	279	1.71	300	1.55
30. การจัดประเพณีงานเทศกาล	266	1.63	325	1.67
31. ความพอใจในการให้บริการ	294	1.80	412	2.12
รวม	3166	19.42	4145	21.37

จากตารางที่ 3 พบว่า ตำบลหนองโพ มีจำนวนค่าเฉลี่ยที่พึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของ อบต. เท่ากับ 19.42 โดยสิ่งที่ประชาชนต้องการให้ อบต. ปรับปรุงมากที่สุด ร้อยละ 55.0 คือ การสร้างและซ่อมแซมถนน รองลงมา ร้อยละ 25.1 คือ การจัดหาแหล่งน้ำ

และตำบลบ้านมะเกลือเท่ากับ 21.37 โดยสิ่งที่ประชาชนต้องการให้ อบต. จัดทำและปรับปรุงมากที่สุดร้อยละ 46.0 คือ การจัดตั้งโทรศัพท์ รองลงมาร้อยละ 21.0 คือ การจัดซ่อมแซมถนน

กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างตำบลหนองโหมมีความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของ อบต. มากที่สุด คือ การจัดประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ ในตำบล คิดเป็นร้อยละ 22.3 รองลงมาคือ การจัดให้มีการส่งเสริมกีฬาในด้านต่าง ๆ ร้อยละ 12.1 สำหรับกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างไม่พอใจต่อการให้บริการมากที่สุดคือ การก่อสร้าง ซ่อมแซม และปรับปรุงถนน คิดเป็นร้อยละ 55.5 รองลงมาคือ การจัดโครงการนำดื่มน้ำใช้ในตำบล คิดเป็นร้อยละ 22.2 และการให้ความรู้เรื่องการปกครองท้องถิ่น และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 15.2

และตำบลบ้านมะเกลือ กิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจมากที่สุดคือ การจัดให้มีไฟฟ้าใช้ จำนวนร้อยละ 50.3 และรองลงมาคือ การก่อสร้าง ซ่อมแซม และปรับปรุงถนน คิดเป็นร้อยละ 25.2 สำหรับกิจกรรมที่กลุ่มตัวอย่างไม่พอใจมากที่สุดคือ กิจกรรมการจัดให้มีการรักษาความสะอาดในตำบล คิดเป็นร้อยละ 41.5 รองลงมาคือ การจัดให้มีการบำรุงรักษาทางระบายน้ำ และการส่งเสริมกีฬา คิดเป็นร้อยละ 13.5 และ 10.2 ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. กับ ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต.

ในการวิเคราะห์ส่วนนี้จะแยกวิเคราะห์ในแต่ละตำบล ซึ่งได้ผลดังนี้

1 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. การมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. กับ ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต.

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชน กับ ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต.หนองโพ และ อบต.บ้านมะเกลือ

ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร	ขนาดของความสัมพันธ์	
	ตำบลหนองโพ	ตำบลบ้านมะเกลือ
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง กับ ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต.	.762	.910
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต กับ ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต.	.813	.894
การมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานกับ อบต. กับ ความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต.	.804	.920

** = $p < .05$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยวิธีการของ Pearson พบว่า

(1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. ทั้งสองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์ ของตำบลหนองโพ มีค่าเท่ากับ .762 ($r = .7621$) และตำบลบ้านมะเกลือ เท่ากับ .910 ($r = .910$)

(2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์ ของตำบลหนองโพ มีค่าเท่ากับ .813 ($r = .813$) และตำบลบ้านมะเกลือ เท่ากับ .894 ($r = .894$)

(3) การมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขนาดความสัมพันธ์ ของตำบลหนองโพ มีค่าเท่ากับ .804($r = .804$) และตำบลบ้านมะเกลือ เท่ากับ .926 ($r = .926$)

สรุปจากผลการวิเคราะห์ในข้อ 2.1 และ 2.2 แสดงให้เห็นว่า ทั้งในตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ ได้ผลการวิเคราะห์ในลักษณะเดียวกัน กล่าวคือ ปัจจัยทั้งสามด้านซึ่งได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. และการมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. ล้วนแต่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะใน อบต. บ้านมะเกลือสูงกว่า อบต.หนองโพ

ผลการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการเลือกตั้ง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. การมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. และความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. ระหว่างตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้ง ระหว่างตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

ตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

ตำบล	จำนวน (คน)	Mean	SD.
บ้านมะเกลือ	194	3.660	1.047
หนองโพ	163	2.227	.996

แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและประชาชนในตำบลหนองโพ มีส่วนร่วมในการเลือกตั้งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$t(355) = 13.17, p < .001$] โดยประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งมากกว่าประชาชนในตำบลหนองโพ (Mean difference = 1.433)

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. ของประชาชนระหว่างตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

ตารางที่ 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. ของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

ตำบล	จำนวน (คน)	Mean	SD.
บ้านมะเกลือ	194	8.583	1.723
หนองโพ	163	5.945	1.886

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและประชาชนในตำบลหนองโพ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$t(355) = 13.79$, $p < .001$] โดยประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. มากกว่าประชาชนในตำบลหนองโพ (Mean difference = 2.638)

การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. ของประชาชนระหว่างตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. ของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

ตำบล	จำนวน (คน)	Mean	SD.
บ้านมะเกลือ	194	16.794	3.028
หนองโพ	163	11.853	3.202

จากตารางที่ 7 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและประชาชนในตำบลหนองโพ มีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$t(355) = 14.96$, $p < .001$] โดยประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. มากกว่าประชาชนในตำบลหนองโพ (Mean difference = 4.941)

3.4 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. ของประชาชนระหว่างตำบลบ้านมะเกลือและตำบลหนองโพ

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนการมีส่วนร่วมในการให้บริการสาธารณะของ อบต. ของประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือ.และตำบลหนองโพ

ตำบล	จำนวน (คน)	Mean	SD.
บ้านมะเกลือ	194	17.680	2.845
หนองโพ	163	12.319	3.437

จากตารางที่ 8 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือและประชาชนในตำบลหนองโพ มีความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ [$t(355) = 16.13$, $p < .001$] โดยประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือมีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. มากกว่าประชาชนในตำบลหนองโพ (Mean difference = 5.361)

โดยสรุปแล้วจากผลการวิเคราะห์ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ในด้านการเลือกตั้ง ด้านกิจกรรมของ อบต. และการบริหารแผนการของ อบต. พบว่า ประชาชนในตำบลบ้านมะเกลือมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง มีส่วนร่วมในกิจกรรมของ อบต. มีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. และมีความพึงพอใจในการให้บริการสาธารณะของ อบต. มากกว่าประชาชนในตำบลหนองโพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยในด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารแผนงานของ อบต. นั้น ตำบลบ้านมะเกลือ และตำบลหนองโพ มีความแตกต่างในค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีความแตกต่าง 5.841

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการให้บริการสาธารณะ

การให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ

การคัดเลือกโครงการขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งเพื่อนำมาวิเคราะห์ในด้านประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะนั้น ผู้วิจัยได้นำโครงการที่มีความสำคัญ โดยพิจารณาในด้านงบประมาณที่มีจำนวนมาก และด้านรูปแบบการให้บริการมากที่สุด รวมไปถึงความสำคัญในด้านรูปแบบการจัดการที่เป็นไปตามระเบียบ การก่อสร้างของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2535ซึ่งนอกเหนือจากโครงการทั้ง 4 แล้ว อบต. ยังได้จัดทำโครงการในด้านอื่นๆอีกแต่เป็นโครงการขนาดเล็ก และครอบคลุมผู้รับบริการไม่มากนัก อีกทั้งมีโครงการเป็นจำนวนมาก จึงทำให้ผู้วิจัยต้องนำบางโครงการที่มีความสำคัญ และพิจารณาเห็นว่า องค์กร

จำนวนมาก จึงทำให้ผู้วิจัยต้องนำบางโครงการที่มีความสำคัญ และพิจารณาเห็นว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลทั้งสองให้ความสำคัญต่อโครงการดังกล่าวด้วยเช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถวิเคราะห์โครงการ ของ อบต. บ้านมะเกลือ และหนองโพได้ดังนี้

การให้บริการสาธารณะของ อบต. ในช่วงปี 2538 - 2541 โดยพิจารณาจากรายจ่ายของ อบต. โดยส่วนใหญ่เป็นการให้บริการในด้านการสาธารณูปโภค ได้แก่ การสร้างถนนและการปรับปรุงถนนในหมู่บ้านการสร้างสถานที่กักเก็บน้ำ การขยายการให้บริการไฟฟ้า การสร้างอาคารฝึกอาชีพ ฯลฯ และเมื่อพิจารณาจากการนำรูปแบบการให้บริการสาธารณะของ อบต. บ้านมะเกลือ

ที่สำคัญ มี อยู่ 2 โครงการหลัก คือ

- 1) โครงการปรับปรุงซ่อมแซมถนนคอนกรีต จำนวน 9 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 1,3,4,5,6,7,8,9 และ 10
- 2) โครงการจัดทำประปาหมู่บ้าน จำนวน 6 หมู่บ้าน

และการให้บริการสาธารณะของ อบต. หนองโพ ที่สำคัญ และเป็นโครงการหลัก มี 2 โครงการ คือ

- 1) โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ จำนวน 5 หมู่บ้าน คือ หมู่ที่ 2,3,4,5 และ 6
- 2) โครงการจัดหาแหล่งน้ำ แหล่งกักเก็บน้ำ เพื่อใช้ในการอุปโภค บริโภค ครอบคลุมพื้นที่ หมู่ที่ 2,3,4 และ 5

โดยมีการทำโครงการทั้ง 4 โครงการของ อบต. บ้านมะเกลือ และ อบต. หนองโพ มาวิเคราะห์ ตามแนวทางการประเมินผลการให้บริการสาธารณะ ภาครัฐและเอกชน ของ รศ.ดร. จรัส สุวรรณมาลา ได้ดังนี้

โครงการซ่อมแซมถนนตำบลบ้านมะเกลือ

ผู้รับผิดชอบโครงการ   องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ

ระยะเวลาดำเนินการ   มกราคม 2540 - กันยายน 2540

แหล่งงบประมาณและงบประมาณ   จากรายได้ของ อบต. 1,500,000 บาท

ระยะทาง   9,500 เมตร

ลักษณะโครงการ   ดำเนินการซ่อมแซมถนนคอนกรีต กว้าง 3.50 เมตร ผ่านหมู่ที่ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 และ 10 โดยใช้คอนกรีตผสมจัดสร้างไหล่ทางและถมทับถนนเดิม

วิธีดำเนินการ   อ้างอิงตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535

สถานที่ดำเนินการ   หมู่ที่ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 และ 10 ตำบลบ้านมะเกลือ

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย*	ผลการดำเนินการ**
<u>ความถูกต้องตามกฎหมาย</u>		
1 จัดทำโครงการก่อสร้าง เป็นไปตามระเบียบการ ก่อสร้างของท้องถิ่น	— ตามระเบียบการก่อสร้าง ของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2535 — อ้างอิงตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการพัสดุ	— ตามระเบียบการก่อสร้าง ของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2535 — อ้างอิงตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่า ด้วยการพัสดุ
2 การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ มาตรฐาน	— ช่างโยธา อบต. — ช่างโยธา อบจ. — ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น —	— ช่างโยธา อบต. — ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น —
— การตรวจโดยกลุ่มมวลชน	— คณะกรรมการตรวจสอบ ของหมู่บ้าน 11 คน	— คณะกรรมการตรวจสอบ ของหมู่บ้าน 11 คน

* ข้อมูลจากแผนที่ของตำบลบ้านมะเกลือปี 2540 และการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง

** ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์ และสรุปผลการดำเนินการตามโครงการ ของ อบต.

ตัวชี้วัด	เป้าหมาย	ผลการดำเนินการ
<u>ความพอใจ</u>		
1. อัตราส่วนร้อยละของผู้ใช้บริการจริงต่อเป้าหมายที่กำหนดไว้	คิดเป็น 100% 8,160คน/8,160คน	คิดเป็น 92.5% 8,003คน/8,160คน
2. อัตราส่วนร้อยละของพื้นที่ที่ได้รับบริการ/พื้นที่ที่ขาดแคลน	คิดเป็น 82% 8,160คน/8,900คน	คิดเป็น 80% 8,003 คน/8ม 8,900 คน
<u>3. ความสะดวกรวดเร็ว</u>		
— ขั้นตอนการจัดทำแผน	<u>30 วัน</u> 4 พ.ย.2539-3 ธ.ค.2539	<u>25 วัน</u> 1 พ.ย.2539-27 พ.ย.2540
— การจัดทำโครงการ (ดำเนินการก่อสร้าง)	<u>120 วัน</u> 1 ธ.ค.2539-3 มี.ค.2540	<u>115 วัน</u> 1 ธ.ค.2539-28 ก.พ.2540
— อัตราส่วนระหว่างงบประมาณรายรับจริงต่อต้นทุนมาตรฐาน	1,200,000 บาท /1,500,000 บาท	1,485,000 บาท / 1,500,000 บาท
— การตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญในระหว่างการก่อสร้าง	— ช่างโยธา อบต. — ช่างโยธา อบจ. — ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น	— ช่างโยธา อบต. — ช่างโยธา อบจ. — ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น
<u>ความพึงพอใจของผู้รับบริการ</u>		
1. ผลจากการใช้แบบสอบถาม		
2. ผลจากการสังเกตการณ์และการสัมภาษณ์		

การให้บริการสาธารณะของ อบต.บ้านมะเกลือในการดำเนินการซ่อมแซมถนนคอนกรีตกว้าง 3.50 เมตร ซึ่งสร้างมาตั้งแต่ปี 2537 ในขณะนี้ยังมีฐานะเป็นสภาพตำบล โดยโครงการดังกล่าวจัดซ่อมแซมระยะทาง 9,500 เมตร ผ่านหมู่ที่ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9 และ 10 โดยมีรายละเอียดการดำเนินการให้บริการสาธารณะ ดังตารางข้างต้น

ในด้านความถูกต้องตามกฎหมายในประเด็นของอัตราส่วนของบริการที่ไม่ได้ดำเนินการตามเงื่อนไข ข้อกำหนดต่อบริการทั้งหมดโดยผลการดำเนินการ ระยะทาง 865 เมตร คิดเป็นร้อยละ 92 เนื่องจากการดำเนินการในส่วนดีคือ จะเป็นไปตามข้อกำหนดในการจ้างเหมาดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ.2535 ซึ่งจัดทำตั้งแต่หมู่บ้านหมู่ที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, และสำหรับในส่วนที่เหลือในหมู่ที่ 9 และ 10 ซึ่งเป็นระยะทาง 855 เมตร ร้อยละ 15 ของระยะทางทั้งหมด นั้น เนื่องจากงบประมาณการดำเนินการไม่เพียงพอในขณะนั้น ทาง อบต. บ้านมะเกลือจึงได้ขอความร่วมมือชาวบ้านในหมู่ต่าง ๆ เพื่อดำเนินการซ่อมแซมถนนในส่วนดังกล่าว โดยขอให้บริษัทรับเหมาอนุเคราะห์ด้านเครื่องมือและอุปกรณ์การจัดทำ

ในด้านความพอเพียงของการให้บริการดังกล่าวนั้น ผลการดำเนินงานของ อบต.ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการดำเนินการในการซ่อมแซมถนนครอบคลุมพื้นที่ของประชาชนจำนวน 750 ครัวเรือน จำนวนประชากร 7,598 คน จากเป้าหมายที่ตั้งไว้ 865 ครัวเรือน จำนวนประชากร 8,160 คน สาเหตุของการดำเนินการที่ไม่ครบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เนื่องจากถนนบริเวณซอย 6 หมู่ที่ 4 ระยะทาง 100 เมตร และ ซอย 4 หมู่ที่ 6 ระยะทาง 80 เมตร ประสบปัญหาการชำรุดของช่องทางระบายน้ำและโครงสร้างของถนนชำรุดมากจำเป็นต้องแก้ไขในปัญหาดังกล่าวก่อน ซึ่งต้องใช้งบประมาณจำนวนมาก ซึ่ง อบต.ไม่สามารถจัดหาได้ในปีงบประมาณ 2540 จึงได้ตั้งงบประมาณในการซ่อมแซมไว้ในปีงบประมาณ 2541 จึงทำให้ถนนในช่วงดังกล่าวไม่สามารถดำเนินการตามโครงการได้

ในด้านความสะดวกรวดเร็ว ขั้นตอนการจัดทำโครงการที่ อบต.บ้านมะเกลือสามารถดำเนินการได้เร็วกว่าเป้าหมาย 5 วัน เนื่องจาก อบต.บ้านมะเกลือ ได้จัดเตรียมโครงการดังกล่าวมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2534 แต่ไม่สามารถจัดทำโครงการในปีนั้นได้เนื่องจากประสบปัญหาด้านงบประมาณ จึงได้นำโครงการนี้มาจัดทำในปีงบประมาณ 2540 ทาง อบต. จึงได้นำโครงการเดิมมาใช้เพื่อการนำเสนอในที่ประชุมของ อบต. เมื่อวันที่ 29 ตุลาคม 2540 และใช้ระยะเวลาในการจัดทำโครงการโดยส่วนใหญ่จะเป็นการแก้ไขตัวเลขด้านงบประมาณในการตรวจสอบราคาวัสดุ อุปกรณ์ และจัดทำในหมู่บ้านที่สภาพจำเป็นเร่งด่วน และในด้านเทคนิคอื่นๆ จึงใช้ระยะเวลาดังแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2539 จนถึงวันที่ 27 พฤศจิกายน 2539 รวมระยะเวลา 25 วัน และในระยะเวลาการดำเนินการตามโครงการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2539 เป็นต้นมานั้น ในระยะแรกของการดำเนินโครงการได้มีการตรวจสอบการดำเนินการโดย ช่างโยธาของ อบต.รวมถึง ช่างโยธาของ อบจ.นครสวรรค์ แต่ในช่วงต่อมาจะดำเนินการตรวจสอบโดยช่างโยธา อบต.ร่วมกับวิศวกรของบริษัทรับเหมาเท่านั้น เนื่องจากช่างโยธาของ อบจ.มีจำนวนจำกัดต้องไปดำเนินการตรวจสอบใน อบต.อื่นๆ

และในด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ ผลจากการใช้แบบสอบถามซึ่งผู้วิจัย ได้สอบถามจาก การสัมภาษณ์ประชาชน โดยส่วนใหญ่จะเห็นด้วยต่อการให้บริการดังกล่าว

“อบต. ว่าจะซ่อมถนนสายนี้ตั้งนานแล้ว แต่ก็รู้ว่ายังไม่มียงบประมาณก็เลยยังไม่ ได้ทำ เพราะถนนสายนี้มันเป็นสายหลักของทุกหมู่บ้านเลย รถชนอื้อก็วิ่งอยู่ตลอดทำให้ถนน เสียวเร็ว”¹

“ชาวบ้านแถวนี้ต้องใช้ถนนสายนี้ไปมาหาสู่กัน รวมทั้งขนของเข้าไปขายใน เมือง เคมีถนนมันคับแคบ อบต.จะขยายถนนก็เป็นประโยชน์ต่อชาวบ้าน รถวิ่งสวนทางได้ดี กว่าเมื่อก่อน ต้องคอยหลบให้กันอื่นผ่านไปก่อนทีละคัน มันลำบาก”²

“ชาวบ้านพอใจที่ อบต.ซ่อมแซมถนนให้ดีขึ้นเพราะถนนสายนี้ ชาวบ้านต้องใช้ เดินทางตลอด เพราะอยู่ติดกับแม่น้ำ ชาวบ้านใช้ถนนเป็นเส้นทางขนทรายในแม่น้ำ ใช้เดินทาง ไปหาปูปลาในแม่น้ำสะดวกขึ้น และน่าจะทำทุก ๆ เส้นทางในหมู่บ้านจะดีกว่านี้”³

ในขณะที่ เมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ราษฎรในหมู่ที่ 11 และ 12 ซึ่ง อบต.ไม่ได้ ดำเนินการจัดโครงการดังกล่าวผ่านหมู่บ้านทั้งสอง แต่ก็ให้ความพอใจต่อโครงการนี้ เนื่อง จากชาวบ้านของทั้งสองหมู่บ้านได้ร่วมกับหมู่บ้านอื่น ๆ ช่วยซ่อมแซมถนนสายดังกล่าว

“อบตจัดโครงการนี้ดีแล้ว ก็เข้าใจว่า อบต.ไม่มีงบประมาณซ่อมถนนในหมู่บ้านของ เรา เพราะบ้านเราตั้งอยู่ไกลไม่คุ้มค่า ต้องรอในปีอื่น ๆ”⁴

“เสียดายที่หมู่บ้านเราไม่ได้งบประมาณบ้าง แต่ก็ไปช่วยหมู่บ้านอื่นซ่อมถนน ด้วย เผื่อปีหน้าเขาจะได้มาช่วยเราบ้าง แต่โครงการนี้ก็ดี เพราะจะทำให้ชาวบ้านช่วยกัน สามัคคี ก็มากขึ้น”⁵

¹ สัมภาษณ์ สายหยุด พุทธรักษา, 18 มีนาคม 2541.

² สัมภาษณ์ สัมพันธ์ ฐานะวิโรจน์, 18 มีนาคม 2541.

³ สัมภาษณ์ วัลลภ โสภณคิลก,กรรมการบริหารหมู่ที่ 5 ตำบลบ้านมะเกลือ, 18 มีนาคม 2541.

⁴ สัมภาษณ์ สมยศ ไกรเนตร,กรรมการบริหารหมู่ที่ 11 ตำบลบ้านมะเกลือ, 18 มีนาคม 2541.

⁵ สัมภาษณ์ สมบุญ เทียนศิริ,กรรมการบริหารหมู่ที่ 12 ตำบลบ้านมะเกลือ 18 มีนาคม 2541.

โครงการจัดทำประปาหมู่บ้านของตำบลบ้านมะเกลือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อจัดสร้างแหล่งน้ำให้แก่ผู้ใช้บริการในตำบลบ้านมะเกลือเพื่อใช้ในการอุปโภคและบริโภค
2. เพื่อจัดสร้างระบบสาธารณูปโภคขั้นมูลฐานในการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ราษฎรตำบลบ้านมะเกลือ

สถานที่ดำเนินการ

หมู่ที่ 1 , 2 , 3 , 4 , 5 และ 6 ตำบลบ้านมะเกลือ อ. เมือง จ. นครสวรรค์

ระยะเวลาดำเนินการ

ระหว่างเดือน พ.ย. 39 - ก.พ. 40

ขั้นตอนการดำเนินงาน

ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุ ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2538 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ปี 2539 (ฉบับที่ 3) ปี 2540

เป้าหมายการดำเนินงาน

1. จัดสร้างถังคอนกรีตขนาดกว้าง 3 เมตร ยาว 2 เมตร สูง 3 เมตร จำนวน 4 ถัง
2. จัดสร้างแท่นรองถัง ขนาดความสูง 65 เมตร จำนวน 4 แท่น โดยใช้คอนกรีต โดยติดตั้งไว้ในหมู่ที่ 2 , 3 , 4 และ 5
3. จัดซื้อท่อพีวีซี ขนาด 2.5 นิ้ว จำนวน 550 เมตร เพื่อใช้ต่อท่อจากถังรองน้ำ เพื่อใช้จ่ายน้ำไปยังหมู่บ้านเป้าหมายและใกล้เคียง

4. จัดซื้อระบบปั้มน้ำ เครื่องกรอง ถังเก็บน้ำ จำนวน 4 ชุด เพื่อติดตั้งไว้บริเวณฐานของแท่นรองน้ำ ใช้ในการปั้มน้ำจากแหล่งน้ำขึ้นไปไว้ยังถังพักน้ำทั้ง 4 แห่ง

งบประมาณ ค่าใช้จ่ายของโครงการ

ใช้งบประมาณจากงบพัฒนาอำเภอปี 2539 จำนวน 1,200,000 บาท

วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการให้บริการสาธารณสุขด้านการจัดประปาหมู่บ้าน

รูปแบบ	เป้าหมาย*	ผลการดำเนินงาน**
1. ความถูกต้องตาม กฎหมาย		
— เป็นไปตามระเบียบ การก่อสร้างของ กระทรวงมหาดไทย พ.ศ.2535	มี	มี
— การตรวจสอบโดยผู้ เชี่ยวชาญในการได้ มาตรฐาน	— ช่างโยธา อบต.และ อบจ. — ผู้ตรวจราชการส่วนท้อง ถิ่น	— ช่างโยธา อบต. — ผู้ตรวจราชการท้องถิ่น
— ตรวจสอบโดยองค์กรเอก ชน	— ตรวจสอบโดยคณะ กรรมการ 11 คน	— ตรวจสอบโดยคณะ กรรมการ 11 คน

วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการให้บริการสาธารณสุขด้านการจัดประปาหมู่บ้าน(ต่อ)

รูปแบบ	เป้าหมาย*	ผลการดำเนินงาน**
2. ความพอเพียง		
— อัตราส่วนร้อยละของ ที่ใช้บริการ ต่อเป้า หมายที่กำหนดได้	คิดเป็น 56.2% 5,000 คน / 8,900 คน คิดเป็น 350 ครั้วเรือน	คิดเป็น 53.4% 4,756 คน / 8,900 คน คิดเป็น 325 ครั้วเรือน
— อัตราส่วนร้อยละของ พื้นที่ที่ได้รับบริการ / พื้นที่ทั้งหมด	คิดเป็น 55% 4,900 คน / 8,900 คน	คิดเป็น 50.6% 4,500 คน / 8,900 คน
3. ความสะดวกรวดเร็ว		
— ขั้นตอนการจัดทำ โครงการ / แผน	20 วัน (1 พ.ค. 39 - 20 พ.ค. 39)	15 วัน (2 พ.ค. 39 - 17 พ.ค. 39)
— ขั้นตอนการดำเนิน การ	120 วัน	113 วัน (1 พ.ย. 39 - 21 พ.ย. 39)
— อัตราส่วนระหว่าง ประมาณรายรับจริง ต่อต้นทุนมาตรฐาน	1,1200,000/1,200,000บาท	1,100,000 / 1,200,000 บาท
— การตรวจสอบโดยผู้ เชี่ยวชาญใน การได้ มาตรฐาน	— ช่างโยธา อบต. — ผู้ตรวจราชการส่วนตำบล	— ช่างโยธา อบต. — ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น
— ตรวจสอบโดยกลุ่ม มวลชน	— คณะกรรมการตรวจสอบ ของหมู่บ้าน 11 คน	— คณะกรรมการตรวจสอบ ของหมู่บ้าน 11 คน
4. ความพึงพอใจของผู้รับ บริการ		
— ผลของการใช้แบบ สอบถาม		
— ผลจากการสังเกต การณ์และสัมภาษณ์		

*ข้อมูลจากแผนพัฒนาตำบลบ้านมะเกลือปี 2540 และการสัมภาษณ์

**ข้อมูลจากสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์, สรุปผลการดำเนินการตามโครงการของ อบต.

การจัดทำโครงการประปาหมู่บ้านของตำบลบ้านมะเกลือเป็นโครงการเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนสถานที่กักเก็บน้ำ และจัดระบบการส่งน้ำเพื่อแก้ไขปัญหารูปแบบของการใช้น้ำที่ชาวบ้านจะใช้ภาชนะไปตักในแม่น้ำปิง ซึ่งไหลผ่านตำบลบ้านมะเกลือ โดยเมื่อพิจารณาจากการดำเนินการตามโครงการ สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้

ด้านความถูกต้องตามกฎหมายในโครงการดังกล่าว อัตราส่วนของการให้บริการต่อผู้รับบริการทั้งหมดนั้นคิดเป็นร้อยละ 52.5 ของผู้รับบริการทั้งหมด สาเหตุที่ อบต. ไม่สามารถดำเนินการจัดระบบประปาหมู่บ้านได้ครบทั้งหมด เนื่องจากขาดงบประมาณที่ได้รับจัดสรรจากทางอำเภอในลักษณะงบประมาณอำเภอมีไม่เพียงพอ อบต. จึงได้พิจารณาจัดทำเฉพาะหมู่บ้านที่ประสบปัญหาการใช้น้ำ โดยในหมู่ที่ 2 , 3 , 4 และ 5 นั้น เป็นหมู่บ้านที่อยู่ห่างจากแหล่งน้ำมากกว่าหมู่ที่ 1 , 6 และ 8 และไม่ประสบปัญหาการใช้น้ำ เนื่องจากมีการตั้งบ้านเรือนอยู่ใกล้แม่น้ำปิง อีกทั้งในหมู่ที่ 9 , 10 และ 11 ซึ่งตั้งอยู่ติดกับอำเภอเก้าเลี้ยว สามารถขอใช้บ่อน้ำบาดาลและระบบประปาร่วมกับหมู่ที่ 7 และ 8 ของตำบลเก้าเลี้ยว อำเภอเก้าเลี้ยวได้ ด้วยเหตุนี้ อบต. บ้านมะเกลือ จึงพิจารณาจัดทำระบบประปาในหมู่ที่ 2 , 3 , 4 และ 5 ก่อน และมีเป้าหมายจะจัดระบบประปาหมู่บ้านให้ครบทุก หมู่บ้านได้ในแผนพัฒนาตำบลปี 2541 และ 2542 ต่อไป

และเมื่อพิจารณาจากอัตราส่วนของการให้บริการต่อผู้รับบริการทั้งหมดที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากในขั้นตอนการจัดทำแผนงานนั้น อบต. ได้ตั้งเป้าหมายโดยพิจารณาจากครอบครัวทุกครอบครัวในหมู่บ้าน แต่เมื่อถึงขั้นตอนการดำเนินงานนั้น ในบางครอบครัวได้จัดทำระบบน้ำบาดาลโดยจัดสร้างขึ้นเอง และบางครอบครัวได้ย้ายที่อยู่ไปอาศัยในหมู่บ้านหรือท้องที่อื่น ๆ จึงทำให้การดำเนินงานไม่ได้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ในด้านของความพอเพียงของผู้รับบริการนั้นก็เป็นไปได้ ตามคำอธิบายข้างต้นที่ อบต. ประสบปัญหาด้านงบประมาณ จึงไม่สามารถจัดทำบริการได้ครบทุกครัวเรือนและทุกหมู่บ้าน

ด้านความสะดวกรวดเร็วของขั้นตอนการดำเนินงาน ที่ อบต. สามารถดำเนินการเสร็จก่อนเป้าหมาย 7 วันนั้นเนื่องจากแผนงานและโครงการดังกล่าว อบต. ได้ตัดแปลงและแก้ไขจากโครงการเดิม เพื่อของบประมาณจากทางจังหวัดตั้งแต่ปี 2538 แต่ในครั้งนั้นไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณ อบต. จึงแก้ไขโครงการเดิม เพื่อใช้ทำโครงการดังกล่าว จึงทำให้การเตรียมความพร้อมมีมาก่อน

และเมื่อพิจารณาด้านความถูกต้องในขั้นตอนการจัดทำโครงการประปาหมู่บ้าน จะเห็นว่าได้รับการตรวจสอบจากช่างโยธาและผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น แต่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย เนื่องจากช่างโยธาจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดไม่ได้ร่วมตรวจสอบโครงการดังกล่าว อีกทั้ง ผู้ตรวจสอบราชการส่วนท้องถิ่นดำเนินการตรวจสอบในช่วงเริ่มต้นโครงการ และในช่วงการตรวจรับโครงการเท่านั้น ในกรณีของการตรวจสอบการดำเนินงานในโครงการประปาหมู่บ้านของ อบต.บ้านมะเกลือนั้น อบต. ได้จัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบของตำบล โดยให้แต่ละหมู่บ้าน จัดส่งตัวแทนหมู่บ้านละ 1 คน เข้าร่วม รวมทั้งสิ้น 11 คน ดังรายนามดังนี้

ตัวแทนหมู่ที่ 1	นายอำนาจ ถาวร
ตัวแทนหมู่ที่ 2	นายอนุรักษ์ แก้วสว่าง
ตัวแทนหมู่ที่ 3	นายสมศักดิ์ รักษาสุข
ตัวแทนหมู่ที่ 4	นายแสง คำแก้ว
ตัวแทนหมู่ที่ 5	นางอนงค์ เลิศพิศ
ตัวแทนหมู่ที่ 6	นายนิยม พรหมรักษา
ตัวแทนหมู่ที่ 7	นายแสง แก้วสว่าง
ตัวแทนหมู่ที่ 8	นายสุขสรรค์ วังหิน
ตัวแทนหมู่ที่ 9	นายปัญญา อานุกาพ
ตัวแทนหมู่ที่ 10	นายสว่าง พัฒนาเกษตร
ตัวแทนหมู่ที่ 11	นางนงลักษณ์ วรลักษณ์

การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบโครงการประปาหมู่บ้านของตำบลบ้านมะเกลือนั้นเป็นการจัดตั้งขึ้นเพื่อต้องการให้ประชาชนผลัดเปลี่ยนกันขึ้นมาเป็นกรรมการในโครงการต่าง ๆ นอกเหนือจากสมาชิกสภาตำบลที่ประชาชนเลือกตั้งหมู่บ้านละ 2 คน โดยรูปแบบการดำเนินการตรวจสอบจะเริ่มจากการเลือกตัวแทนของหมู่บ้านละ 1 คน เข้าไปร่วมในขั้นตอนตั้งแต่การประชุมเพื่อพิจารณา โครงการโดยส่วนใหญ่ กรรมการชุดดังกล่าวนี้จะไม่ค่อย

มีบทบาทในชั้นตอนนี้มากนัก ในชั้นตอนต่อมาเมื่อสรรหาผู้รับเหมาในการก่อสร้างระบบ
 ระบายน้ำหมู่บ้านได้แล้ว คณะกรรมการชุดดังกล่าวจะมีบทบาทมากขึ้นในด้านการดูแลควบคุม
 การดำเนินการก่อสร้างตลอด 113 วัน โดยจะผลัดเปลี่ยนกันมาดูแลและความถูกต้องพร้อมกับปลัด
 องค์การบริหารส่วนตำบล และช่างโยธาของ อบต. โดยกรรมการจะสอบถามและแนะนำชาว
 บ้านต้องการให้ดำเนินการอย่างไร รวมทั้งเป็นผู้เจรจาแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อกับชาว
 บ้าน กรณีที่ติดทำการขุดดินวางท่อประปาซึ่งต้องผ่านที่ดินของชาวบ้านในบางหมู่บ้านนั้น
 กรรมการชุดดังกล่าวจะดำเนินการเจรจากับเจ้าของที่ดิน ที่บริษัทจะดำเนินการขุดเจาะวางท่อน้ำ
 ประปา ซึ่ง ผลการดำเนินการก็ได้สำเร็จลงด้วยดี

“ผู้รับเหมา เขาจะต้องขุดที่ดินผ่านหมู่บ้านของผม ปลัดอบต. กำนันก็ให้ผมไป
 คุยกับเจ้าของที่ดิน ว่ามีปัญหาขัดข้องอะไรรีรีเปล่า แรก ๆ เขาก็ไม่ยอม เพราะจะทำให้ที่ดิน
 บริเวณนั้นไม่สามารถเพาะปลูก แต่พบกับปลัดฯ ก็ไปชี้แจงเห็นถึงประโยชน์ที่จะได้รับ เขาจึง
 ยอมให้ขุดได้”⁶

“ การจัดทำระบบระบายน้ำหมู่บ้านของ อบต. นั้น พวกเรา (คณะกรรมการตรวจสอบ)
 ก็ไปดูดูแลความเรียบร้อย ส่วนใหญ่จะไปพร้อมกับคณะกรรมการบริหาร ประมาณเดือน
 ละ 1 - 2 ครั้ง”⁷

“ การตรวจสอบการดำเนินงานก็เป็นไปด้วยความเรียบร้อย คณะกรรมการไป
 ร่วมประชุมและออกไปดูสถานที่สร้าง และตรวจสอบเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ส่วนใหญ่ช่างโยธา
 ของ อบต. จะอธิบายประกอบเมื่อไปดูสถานที่ก่อสร้าง ”⁸

คณะกรรมการตรวจสอบโดยตัวแทนของแต่ละหมู่บ้านในโครงการระบบ
 ระบายน้ำหมู่บ้านนั้น ส่วนใหญ่จะไปดูแลเมื่อกรรมการบริหารแจ้ง และจะมอบหมายให้ตัวแทน
 ของหมู่ที่ 2 , 3 , 4 และ 5 ซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่คอยดูแลการก่อสร้าง อีกทั้งในคณะกรรมการ

⁶ สัมภาษณ์ แสง คำแก้ว, กรรมการตรวจสอบโครงการระบายน้ำหมู่บ้าน ตัวแทนหมู่ที่ 4 ตำบล
 บ้านมะเกลือ, 27 มีนาคม 2541.

⁷ สัมภาษณ์ นายอำนาจ ถาวร, กรรมการตรวจสอบโครงการระบายน้ำหมู่บ้าน ตัวแทนหมู่ที่ 2
 ตำบลบ้านมะเกลือ, 27 มีนาคม 2541.

⁸ สัมภาษณ์ นายสุขสรรค์ วังหิน, กรรมการตรวจสอบโครงการระบายน้ำหมู่บ้าน ตัวแทนหมู่ที่
 8 ตำบลบ้านมะเกลือ, 27 มีนาคม 2541.

ชุดมี ตัวแทนของหมู่ที่ 1 , 6 , 7 , 8 , 9 , 10 และ 11 ก็มาร่วมตรวจสอบในบางโอกาสร่วมกับ คณะกรรมการอื่น ๆ

ในด้านความพึงพอใจต่อโครงการระบบประปาหมู่บ้าน พิจารณาจากแบบ สอบถามของกลุ่ม จำนวน 190 คนนั้น ร้อยละ 55 พอใจมากต่อการให้บริการ ร้อยละ 4.8 ไม่พอใจต่อการให้บริการดังกล่าว

“ ระบบประปาหมู่บ้านที่ทำนั้นเป็นสิ่งที่ดี เพราะชาวบ้านในหมู่บ้านผมและ บ้านใกล้เคียงต้องเดินทางไปตักน้ำในแม่น้ำปิง ซึ่งมีระยะทางที่ไกลพอสมควร แต่เมื่อระบบน้ำ เสร็จก็คงจะดีขึ้น ”⁹

“ ถ้า อบต. จัดทำประปาให้หมู่บ้านของผมบ้างก็จะดี แต่ก็สอบถามไป อบต. ก็ บอกว่า อีก 1 - 2 ปี จะทำให้ เพราะไม่มีงบประมาณ แต่ก็เป็นที่ดีที่ได้เริ่มโครงการนี้ ”¹⁰

“ มีน้ำประปาใช้ก็คงจะดีขึ้น ถ้า อบต. ทำเสร็จ ชาวบ้านแถวนี้ก็จะสบายขึ้น ไม่ต้องไปขออาศัยน้ำจากหมู่บ้านอื่น และไม่ต้องไปตักน้ำไกล ๆ ชาวบ้านมีน้ำสะอาดได้ด้วย เพราะบางปีช่วงน้ำท่วม น้ำในแม่น้ำและน้ำบาดาลจะขุ่นมาก ใช้ไม่ได้เลย ”¹¹

“ ถ้าน้ำประปาใช้ได้ ชาวบ้านแถวนี้คงจะดีขึ้น เพราะน้ำที่ใช้เดี๋ยวนี้ไม่ค่อย สะอาด เลยต้องใช้น้ำแม่น้ำแทน ”¹²

⁹สัมภาษณ์แสง คำแก้วกรรมการตรวจสอบการจัดทำประปาหมู่บ้าน ตัวแทนหมู่ที่ 4 ตำบล บ้านมะเกลือ, 27 มีนาคม 2541.

¹⁰สัมภาษณ์นงลักษณ์ วรลักษณ์, กรรมการตรวจสอบการจัดทำประปาหมู่บ้าน ตัวแทนหมู่ที่ 4 ตำบลบ้านมะเกลือ, 28 มีนาคม 2541.

¹¹สัมภาษณ์สมศักดิ์ รักษาสุข, กรรมการตรวจสอบการจัดทำประปาหมู่บ้าน ตัวแทนหมู่ที่ 3 ตำบลบ้านมะเกลือ, 28 มีนาคม 2541.

¹²สัมภาษณ์นิยม พรหมรักษา, กรรมการตรวจสอบการจัดทำประปาหมู่บ้านตัวแทนหมู่ที่ 6 ตำบลบ้านมะเกลือ, 28 มีนาคม 2541.

โครงการให้บริการสาธารณะของ อบต.หนองโพ

โครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ตำบลหนองโพ

<u>ผู้รับผิดชอบโครงการ</u>	องค์การบริหารส่วนตำบล หนองโพ
<u>วัตถุประสงค์</u>	เพื่อจัดสร้างระบบคมนาคมให้แก่ตำบลหนองโพ
<u>สถานที่ดำเนินการ</u>	หมู่ที่ 2, 3, 4, 5 และ 6 ตำบลหนองโพ อ. จาคี จ. นครสวรรค์
<u>ระยะเวลาดำเนินการ</u>	มี.ค. 40 - มิ.ย. 40
<u>ขั้นตอนการดำเนินงาน</u>	ดำเนินการตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุ ของหน่วย การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม ปี 2534 และ ปี 2540
<u>เป้าหมายการดำเนินงาน</u>	จัดสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ขนาดกว้าง 4 เมตร ระยะทาง 3,000 เมตร ผ่านหมู่ที่ 2, 3, 4, 5 และ 6
<u>งบประมาณ ค่าใช้จ่ายของโครงการ</u>	ใช้งบประมาณจากงบพัฒนาอำเภอปี 2540 จำนวน 1,500,000 บาท
<u>วิธีดำเนินการ</u>	จ้างเหมาตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535

วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการให้บริการการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ของ อบต.หนองโพ

รูปแบบ	เป้าหมาย*	ผลการดำเนินงาน**
1. ความถูกต้องตามกฎหมาย		
— เป็นไปตามระเบียบการก่อสร้างของกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุ ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2535	มี	มี
— ผลการตรวจสอบของผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น และผู้ที่เกี่ยวข้อง	— ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น — ช่างโยธา อบต. — ช่างโยธาอบจ.นครสวรรค์	— ช่างโยธา อบต.

วิเคราะห์ประสิทธิภาพของการให้บริการการสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ของ อบต.หนองโพ
(ต่อ)

รูปแบบ	เป้าหมาย*	ผลการดำเนินงาน**
— ตรวจสอบโดยกลุ่มองค์กรอิสระ	ไม่มี	ไม่มี
2. ความพอเพียง		
— อัตราส่วนของการให้บริการต่อ ผู้รับบริการทั้งหมด	คิดเป็น32.9% 3,540 คน / 10,769 คน	คิดเป็น29.9% 3,220 คน / 10,769 คน
— อัตราส่วนของบริการที่ยังไม่ได้ดำเนินการต่อผู้รับบริการทั้งหมด	คิดเป็น67.1% 7,229 คน / 10,769 คน	คิดเป็น70.1% 7,549 คน / 10,769 คน
3. ความสะดวกรวดเร็ว เชื่อถือได้		
— ขั้นตอนการจัดทำโครงการ / แผนงาน	30 วัน	28 วัน
— ขั้นตอนการดำเนินการ	120 วัน (2 มี.ค. 40 - 2 มิ.ย. 40)	124 วัน (2 มี.ค. 40 - 6 มิ.ย. 40)
— อัตราส่วนงบประมาณรายจ่ายจริง ต่อต้นทุนมาตรฐาน	<u>1.500.000</u> บาท 1,500,000 บาท	<u>1.650.000</u> บาท 1,500,000 บาท
— การได้รับการตรวจสอบโดย ผู้เชี่ยวชาญหรือไม่ (ฝ่ายโยธาได้ตรวจสอบควบคุมขั้นตอนการปฏิบัติ)	มีการตรวจสอบตลอดโครงการ	มีการตรวจสอบตลอดการจัดทำ
4. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ		
— ผลการใช้แบบสอบถาม		
— ผลจากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์		

*ข้อมูลจากแผนพัฒนาตำบลหนองโพปี 2540 และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

**ข้อมูลจากสังเกตการณ์ และการสัมภาษณ์, สรุปผลการดำเนินการตามโครงการของ อบต.

อภิปรายผล : ความพึงพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของอบต.หนองโพ

การจัดทำโครงการสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ผ่านหมู่ที่ 2 , 3 , 4 , 5 และ 6 ของตำบลหนองโพในครั้งนี้ เป็นการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ ขนาดกว้าง 4 เมตร พร้อม ไหล่ทาง 0.5 เมตร ระยะทาง 3,000 เมตร โดยใช้งบประมาณทั้งหมด 1,500,000 บาท ซึ่งเป็นถนนสายหลักที่เชื่อมจากถนนหน้า อบต.หนองโพ ซึ่งเดิมเป็นถนนราดยาง ขนาดกว้าง 6 เมตร ที่แยกมาจากทางหลวงสายเอเชีย กรุงเทพฯ - นครสวรรค์ เข้ามายังตำบลหนองโพ มาจนถึงหน้าที่ทำการ อบต. หนองโพ ซึ่งการก่อสร้างถนนดังกล่าว เป็นการจัดทำจากงบประมาณอำเภอ ปี 2540

และเมื่อพิจารณาจากความถูกต้องตามกฎหมายของโครงการ อบต.หนองโพ ดำเนินการในด้านการจัดทำโครงการ จัดทำงบประมาณ และว่าจ้างผู้รับเหมา โดยเป็นไปตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการพัสดุ ของหน่วยการบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ.2535 โดยมีผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่นที่ทำการปกครองจังหวัดนครสวรรค์ เป็นผู้ควบคุมดูแลด้านความถูกต้องในการจัดทำโครงการ และมีช่างโยธาของ อบต. เป็นผู้ควบคุมดูแลการก่อสร้าง โดยในขั้นตอนของการจัดทำโครงการนี้ จากเป้าหมายที่จะให้มีผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่นและช่างโยธา จากองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์ร่วมตรวจสอบด้วยนั้น ไม่สามารถกระทำได้ เนื่องจาก อบต. ไม่ได้เข้มงวดกวดขันในการดำเนินการตามโครงการโดยตรง และการดำเนินงานไม่สามารถดำเนินการได้ครบถ้วนทุก ๆ หมู่บ้าน เนื่องจากปัญหาด้านการกระจายตัวของหมู่บ้าน และหมู่ที่ 2 , 3 , 4 , 5 และ 6 ที่ อบต. ได้ดำเนินการตามโครงการนี้ เนื่องจากเป็นกลุ่มหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ใกล้เคียงกัน เป็นกลุ่มหมู่บ้านที่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลตั้งอยู่ และเป็นกลุ่มหมู่บ้านที่สามารถเชื่อมต่อกับทางหลวงสายเอเชียได้ จึงเป็นหมู่บ้านที่มีความสำคัญ อีกทั้ง อบต. มีนโยบายที่จะเชื่อมโยงหมู่บ้านต่าง ๆ โดยบรรจุโครงการก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ไว้ในแผนพัฒนาตำบล ปี 2541 และ 2542 ต่อไป

ด้านการตรวจสอบโดยกลุ่มองค์กรอิสระนั้น โครงการดังกล่าวไม่ได้มีเป้าหมายหรือจัดตั้งกลุ่มต่าง ๆ ให้เข้ามาดูแลตรวจสอบ ซึ่งแตกต่างจาก อบต. บ้านมะเกลือ ซึ่งการดำเนินการตามโครงการฯ ของ อบต. หนองโพ ตั้งแต่การจัดทำโครงการ หารวางแผน การจัดทำงบประมาณ และการตรวจรับโครงการนั้น จะดำเนินการโดยกรมการบริหารของ อบต.

ด้านความพอใจของการให้บริการก่อสร้างถนนตามโครงการดังกล่าว จะครอบคลุมพื้นที่ 5 หมู่บ้าน จำนวน 450 ครัวเรือน ประชากร 3,540 คน จากประชาชนทั้ง 12 หมู่บ้าน จำนวน 10,760 คน โดยผลการดำเนินงานเมื่อโครงการเสร็จสิ้นครอบคลุมจำนวนประชากร 3,220 คน 430 ครัวเรือน ซึ่งไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยขาดไป 20 ครัวเรือน ในหมู่ที่ 5 เนื่องจากครัวเรือนดังกล่าวได้ย้ายที่อยู่ระหว่างการดำเนินการ และปัญหาอุปสรรคในการขยายผิวจราจร ซึ่งไม่สามารถดำเนินการได้ เพราะบ้านเรือนที่ตั้งอยู่ชิดกับถนนในหมู่ที่ 3 ประมาณ 5 ครัวเรือนจำเป็นต้องรอการจัดทำโครงการในส่วนดังกล่าวก่อน ในความเป็นจริงจะส่งผลให้งบประมาณที่ใช้จ่ายจริงต่อต้นทุนในการดำเนินการมีมูลค่าต่ำกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ แต่ในลักษณะดังกล่าวงบประมาณที่ดำเนินการจริงมีมูลค่ามากกว่างบที่ตั้งไว้จากต้นทุนเดิม 1,500,000 บาท แต่ อบรม. ใช้จ่ายไป 1,650,000 บาท ซึ่งเกินต้นทุน 150,000 บาท โดย อบรม. แจ้งว่า เนื่องจากราคาวัสดุอุปกรณ์มีราคาเพิ่มขึ้น และต้องจัดทำรูปแบบการก่อสร้างที่เพิ่มขึ้น อาทิ จัดซ่อมท่อระบายน้ำที่แตกและเสียหายเนื่องจากการจัดสร้างถนน และการจัดทำท่อประปาบางส่วนที่เสียหาย จึงส่งผลให้งบประมาณเกินกว่าต้นทุนที่ตั้งไว้

ในด้านความสะดวกรวดเร็วของการจัดทำโครงการ / แผนงาน อบรม. หมองโพ ใช้ระยะเวลาการดำเนินการทั้งสิ้น รวม 152 วัน โดยเกินกว่าเป้าหมาย 6 วัน

และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการจากแบบสอบถาม ร้อยละ 12.5 ตอบว่า พึงพอใจมากต่อการให้บริการในการก่อสร้างถนนของ อบรม. และร้อยละ 65 ตอบว่า ไม่พอใจต่อการให้บริการของ อบรม. ในด้านการก่อสร้างถนน

“ ถนนในตำบลของเราค่อนข้างลำบากต่อการเดินทาง เพราะฝุ่นเยอะ และเป็นดินลูกรัง ลำบากมาก ”¹³

“ ถนนลาดยางในตำบลเรายังไม่เคยมีเลย ถนนสายที่ ๔๒๓. จะสร้างนี่ก็จะเป็นสายแรก ก็คงจะสะดวกขึ้นในการเดินทาง เมื่อก่อนเดินทางแต่ละทีก็คิดแล้วคิดอีก ยิ่งหน้าร้อนด้วยแล้ว จะมีฝุ่นเยอะ ”¹⁴

¹³ สัมภาษณ์ อินสม ทองนันทะ, 28 มีนาคม 2541.

¹⁴ สัมภาษณ์ ทอง นันทา, 28 มีนาคม 2541.

“ การที่ อบต. ไม่ได้จัดสร้างถนน และในอดีตไม่ได้ให้ความสนใจ จึงทำให้ชาวบ้านไม่ค่อยจะพอใจนัก เนื่องจากพวกเขาต้องใช้ถนนสายที่ผ่านหมู่บ้านในการขนส่งผักผลไม้ ทำให้ผักผลไม้ สกปรก เพราะฝุ่นมันเยอะ ”¹⁵

“ชาวบ้านส่วนใหญ่เขาเดือดร้อนเรื่องถนนมานาน อบต. ก็ไม่มีงบประมาณพอในการสร้าง หมู่ที่ 8 ก็เคยยื่นเรื่องเสนอไปหลายครั้ง แต่ก็ยังไม่ได้สร้างให้ โครงการนี้ก็สร้างให้หมู่บ้านอื่น ๆ หมู่ 8 ก็คงต้องรอไปอีก ”¹⁶

โครงการจัดหาแหล่งน้ำ แหล่งกักเก็บน้ำ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค ของ อบต. หหนองโพ

<u>ผู้รับผิดชอบโครงการ</u>	องค์การบริหารส่วนตำบล หหนองโพ
<u>ระยะเวลาดำเนินการ</u>	กุมภาพันธ์ 2540 - เมษายน 2540
<u>งบประมาณ</u>	1,630,000 บาท
<u>แหล่งงบประมาณ</u>	งบพัฒนาอำเภอ ดาคี
<u>ลักษณะโครงการ</u>	<ol style="list-style-type: none"> 1. สร้างอ่างเก็บน้ำขนาดเล็ก กว้าง 7 เมตร ยาว 5.5 เมตร ลึก 3.5 เมตร จำนวน 2 อ่าง 2. ก่อสร้างรางน้ำ คสล. รูปตัววี (V) ตั้งแต่แม่น้ำโพถึงแยก หมู่ที่ 2 และ 3 ขนาดปากรางกว้าง 3 เมตร ท้องรางกว้าง 1.5 เมตร สูง 1.5 เมตร ยาว 750 เมตร และช่วงที่ 2 ก่อสร้างรางน้ำ คสล. รูปตัววี (V) หมู่ที่ 4 และ 5 ขนาดปากรางกว้าง 1.5 เมตร ท้องรางกว้าง 0.5 เมตร สูง 1 เมตร ยาว 300 เมตร
<u>สถานที่ดำเนินการ</u>	แหล่งน้ำในแม่น้ำโพ และแม่น้ำทรายมูล บริเวณหมู่ที่ 3 , 4 และ 5 ซึ่งโครงการจะครอบคลุมการใช้น้ำของพื้นที่ 2 , 3 , 4 และ 5 ตำบล หหนองโพ อ. ดาคี จ. นครสวรรค์
<u>วิธีการดำเนินการ</u>	จ้างเหมาดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ.2535

¹⁵ สัมภาษณ์ รัชสิทธิ์ วิเศษผล, 28 มีนาคม 2541.

¹⁶ สัมภาษณ์ นางลักขณ์ คำมี, 28 มีนาคม 2541.

ตารางวิเคราะห์ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ

รูปแบบ	เป้าหมาย*	ผลการดำเนินงาน**
1. ความถูกต้องตามกฎหมาย เป็นไปตามระเบียบการก่อสร้างของกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการพัสดุ ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2535	มี	มี
ตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญในการได้มาตรฐาน	- ช่างโยธา อบต. - ช่างโยธา อบจ. - ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น	- ช่างโยธา อบต.
ตรวจสอบโดยกลุ่มมวลชน	ไม่มี	ไม่มี
2. ความพอเพียง อัตราส่วนของการให้บริการต่อ ผู้รับบริการทั้งหมด	คิดเป็น 23.21 % 2500 คน / 10,769 คน (550 ครั้วเรือน)	คิดเป็น 22.29% 2,400 คน / 10769 คน (520 ครั้วเรือน)
อัตราส่วนของบริการที่ยังไม่ได้ดำเนินการต่อผู้รับบริการทั้งหมด	76.78% 8,269 คน / 10,769 คน	77.71% 8,309 คน / 10,769 คน
3. ความสะดวกรวดเร็ว เชื่อถือได้ ขั้นตอนการจัดทำโครงการ	25 วัน	20 วัน
ขั้นตอนการดำเนินการ	150 วัน	(4 ม.ค. 40 – 24 ม.ค. 40) 152 วัน
อัตราส่วนงบประมาณรายจ่ายจริง ต่อต้นทุนมาตรฐาน	1,630,000 บาท 1,630,000 บาท	1,720,000 บาท 1,630,000 บาท
4. ความพึงพอใจของผู้รับบริการ - ผลการใช้แบบสอบถาม - ผลจากการสังเกตการณ์และสัมภาษณ์		

* ข้อมูลจากแผนพัฒนาตำบลหนองโพ ปี 2540 และการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง

**ข้อมูลจากการสังเกตการณ์ การสัมภาษณ์,สรุปผลการดำเนินการตามโครงการของ อบต.

อภิปรายผล : ความพึงพอใจต่อการให้บริการของอบต.บ้านมะเกลือ

การจัดทำโครงการสร้างแหล่งกักเก็บน้ำและทางส่งน้ำของ อบต.หนองโพ เป็นโครงการที่ถูกรรจไว้ในแผนพัฒนาตำบลหนองโพ ปี 2540 โดยใช้งบประมาณจากแผนพัฒนาอำเภอ จำนวน 1,630,000 บาท เพื่อจัดส่งน้ำจากแม่น้ำทรายมูล และแม่น้ำโพ ซึ่งไหลผ่านหมู่ที่ 2 , 3 , 4 และ 5 จำนวน 550 ครัวเรือน ซึ่งผลการดำเนินงานได้ดำเนินการด้านความถูกต้องตามระเบียบการว่าจ้าง สำนักนายกรัฐมนตรี 2535 โดยว่าจ้าง บริษัท รุ่งเรืองถาวร เป็นผู้ดำเนินการ โดยมีผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ตรวจสอบโครงการและตรวจรับโครงการ รวมทั้งมีนายช่างโยธา อบต. ตรวจสอบการดำเนินการตลอดโครงการ แต่ตามเป้าหมายที่มีช่างโยธา อบจ. เป็นผู้ควบคุมร่วมด้วยนั้น ไม่สามารถเข้าร่วมตรวจสอบได้ เนื่องจากช่างโยธา อบจ. มีจำนวนเพียง 5 คน ซึ่งติดภาระในการดูแลโครงการในท้องถิ่นอื่น ๆ จึงไม่สามารถดำเนินการตรวจสอบร่วมได้ และในด้านการตรวจสอบโดยกลุ่มมวลชนของโครงการจัดหาแหล่งน้ำโครงการนี้ ไม่มีองค์กรเอกชนเข้าร่วมด้วย ซึ่งเป้าหมายของ อบต. หนองโพ ก็ไม่ได้กำหนดให้มีเช่นกัน

ในด้านความพอเพียงของการให้บริการ ผลการดำเนินงานของโครงการเมื่อแล้วเสร็จไม่เป็นไปตามเป้าหมายของกลุ่มผู้ใช้บริการซึ่งตามเป้าหมายที่ตั้งไว้จะมีผู้ใช้ประโยชน์จากการบริการนี้ จำนวน 2,500 คน คิดเป็น 550 ครัวเรือน แต่เมื่อโครงการแล้วเสร็จมีผู้ได้รับประโยชน์เพียง 2,400 คน คิดเป็น 520 ครัวเรือน ซึ่งในส่วนที่ขาดหายไปไม่เป็นไปตามเป้าหมายนั้น เนื่องจากกลุ่มผู้ใช้น้ำส่วนใหญ่ คือ เกษตรกร ไม่ค่อยประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ต้องใช้น้ำแล้ว อีกทั้ง มีการอพยพบ้านเรือนจากเดิม จึงทำให้ผลการดำเนินการไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ด้านความสะดวกรวดเร็วของการดำเนินโครงการนั้น การจัดทำแผนงานของโครงการสามารถดำเนินการแล้วเสร็จก่อน 5 วัน และการดำเนินการในการก่อสร้างล่าช้ากว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2 วัน ในด้านรายจ่ายจริงต่อต้นทุนมาตรฐานของโครงการดังกล่าว มีจำนวนที่มากกว่าต้นทุนมาตรฐาน เนื่องจาก อบต. แจ้งว่า ราคาวัสดุ อุปกรณ์ มีจำนวนเพิ่มขึ้นกว่าราคาระเบินที่ตั้งไว้ รวมทั้งต้องใช้จ่ายเพิ่มขึ้นในการสร้างฐานรองอ่างกักเก็บน้ำ เพื่อป้องกันการทรุดตัวของฝิวดินบริเวณดังกล่าว เนื่องจากเป็นดินร่วนปนทราย รวมทั้งการขุดฝิวดินเพื่อทำรางส่งน้ำในบางช่วงที่ต้องใช้อุปกรณ์พิเศษ เพื่อใช้ในการเจาะ เนื่องจากบางแห่งดินเป็นลักษณะผิวแข็ง

ในด้านความพึงพอใจของประชาชนจากการประเมินผลจากแบบสอบถาม จำนวนร้อยละ 61 (102 คน) ไม่พอใจการให้บริการดังกล่าว และมีเพียงร้อยละ 15.5 (12 คน) ที่แสดงความพอใจต่อการให้บริการนี้

“การก่อสร้างรางระบายน้ำ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยได้ใช้ประโยชน์ เพราะอยู่ห่างไกลจากแหล่งน้ำ อยากให้ อบต. สร้างแหล่งน้ำหรือที่เก็บน้ำให้หมู่บ้านอื่น ๆ ด้วย ” ¹⁷

“ น้ำก็ไหลเฉพาะช่วงหน้าฝน พอหน้าแล้งก็ไม่ได้ใช้ประโยชน์ อบต. น่าจะเอาเงินไปทำอย่างอื่น เช่น การขุดบ่อบาดาล จัดหาน้ำให้ชาวบ้าน ” ¹⁸

“อบต. ก็พยายามให้ชาวบ้านทุก ๆ หมู่บ้านมีน้ำใช้ แต่ก็ทำได้ยาก เพราะงบประมาณมีไม่มาก จึงจำเป็นต้องให้เฉพาะหมู่บ้านที่สามารถดำเนินการได้ ” ¹⁹

“น้ำที่ได้จากการก่อสร้างที่กักเก็บน้ำที่ อบต. สร้างขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ค่อยจะให้ความสำคัญมากนัก เพราะปกติเขาก็ใช้ร่อนน้ำที่ทำเองเชื่อมเข้านาของตัวเองอยู่แล้ว”²⁰

จากการนำเสนอตัวอย่างการให้บริการสาธารณะของ อบต.หนองโพ และ อบต. บ้านมะเกลือ ทั้ง 4 โครงการ ซึ่งเป็นโครงการใหญ่และครอบคลุมพื้นที่การให้บริการมากที่สุดของทั้ง 2 อบต. พบว่า รูปแบบโครงการโดยส่วนใหญ่จะใช้เงินรายได้จากอำเภอและงบประมาณสนับสนุน บางส่วนจาก อบต. เอง ซึ่งการดำเนินการในด้านโครงการการซ่อมแซมถนนและจัดน้ำประปา หมู่บ้าน , ตำบล ของ อบต. บ้านมะเกลือ นั้น มีการจัดเตรียมโครงการมาตั้งแต่ปี 2537 โดยบรรจุไว้ในแผนพัฒนาตำบล ปี 2537 โดยสภาตำบลบ้านมะเกลือ (ในขณะนั้นยังมีฐานะเป็นสภาตำบล) แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากขาดแคลนงบประมาณและความพร้อมทางด้านบุคลากรการจัดทำโครงการ จึงได้บรรจุโครงการทั้งสองไว้ในแผนพัฒนาตำบลฉบับต่อ ๆ มา และได้มีการพัฒนารูปแบบโครงการ เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพงบประมาณและปัจจัยด้านอื่น ๆ โดยมีลักษณะพิเศษในด้านการขอความร่วมมือชาวบ้านจากหมู่บ้านต่าง ๆ ผลัดเปลี่ยนกันมาช่วยเหลืองานในลักษณะของแรงงาน โดยขอรับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ จาก

¹⁷ สัมภาษณ์ ชุมพร พ่วงพริ้ง, 24 มีนาคม 2541.

¹⁸ สัมภาษณ์ พรศรี รักเขต, 24 มีนาคม 2541.

¹⁹ สัมภาษณ์ เจริญ ภักดีสุข, กำนันตำบลหนองโพ, 24 มีนาคม 2541.

²⁰ สัมภาษณ์ สิทธิ ชวนนุช, สมาชิกสภาอบต. หนองโพ, 24 มีนาคม 2541.

บริษัทรับเหมาที่มาดำเนินการในการสร้างสาธารณูปโภคโครงการก่อนนั้น ซึ่ง อบต. บ้านมะเกลือ ได้ดำเนินการในลักษณะดังกล่าวเกือบทุกโครงการ เพื่อสนองตอบต่อพื้นที่การให้บริการให้ได้มากที่สุด โดยการลดงบประมาณด้านการว่าจ้างแรงงาน มาเป็นการซื้อวัสดุอุปกรณ์ เพื่อจัดให้บริการ รวมทั้งการขอรับสนับสนุนจาก โรงงานน้ำตาลในพื้นที่ เพื่อลดค่าใช้จ่ายบางส่วนในการดำเนินการ

การจัดตั้งองค์การตรวจสอบการดำเนินการของ อบต. ในรูปคณะกรรมการตัวแทนหมู่บ้านที่ตั้งขึ้นนี้ เป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นจากการผลักดันของผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐ เนื่องจากต้องการสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนต่อการบริหารงานของ อบต. รวมทั้งดึงดูดให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมและสนใจการดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบลอีกทางหนึ่ง

การจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบโครงการ จะมีตัวแทนชาวบ้านในแต่ละ หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 2 คน เป็นผู้ร่วมตรวจสอบโครงการนอกเหนือจากสมาชิก อบต. หมู่บ้านละ 2 คน ซึ่งเข้าไปมีบทบาทในการร่วมตรวจสอบกับผู้บริหารของ อบต. โดยคณะกรรมการดังกล่าว ถูกจัดตั้งมาตั้งแต่ปี 2539 โดยการคัดเลือกจากชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้าน

“ การจัดตั้งคณะกรรมการของตำบลในการตรวจสอบโครงการที่ อบต. จัดทำนั้น จะเน้นเฉพาะโครงการหลักของ อบต. อาทิ การสร้าง - ซ่อมแซมถนน เพราะเป็นการส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมกับ อบต. มากขึ้น และที่สำคัญจะทำให้ชาวบ้านไว้วางใจว่า อบต. ของเขามีความสุจริตและโปร่งใส ”²¹

“ การทำงานของคณะกรรมการตรวจสอบ การจัดสร้างถนน หรือการสร้างระบบประปาหมู่บ้าน จะเข้าไปร่วมตรวจสอบและสังเกตการณ์ตั้งแต่การจัดทำโครงการ และการดำเนินโครงการ แต่ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะร่วมกันไปสังเกตการณ์ก่อนเริ่มโครงการกับตอนโครงการเสร็จ เพราะชาวบ้านไม่ค่อยมีเวลายามาดูการทำงานได้ตลอด ต้องทำมาหากิน ”²²

การดำเนินการของคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นจากชาวบ้านแต่ละหมู่บ้านนั้น จะมีหลักเกณฑ์ง่าย ๆ คือ จะหมุนเวียนกันเป็นกรรมการแต่ละโครงการ ซึ่ง อบต. จะแจ้งให้ทราบ และต้องไม่ซ้ำกัน

²¹ สัมภาษณ์ ชุมพล ปานพรม, ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ, 24 มีนาคม 2541.

²² สัมภาษณ์ ประยุทธ์ สุขสำราญ, กำนันตำบลบ้านมะเกลือ, 24 มีนาคม 2541.

“ในช่วงที่ผมเป็นกรรมการตรวจสอบและดูแลโครงการซ่อมแซมถนนนั้น ไม่ค่อยมีปัญหาหนัก อบต. ก็ทำงานดี แต่จะติดขัดด้านความรวดเร็ว และปัญหาด้านวิชาการที่ เจ้าหน้าที่ อบต. ยังขาดความรู้ ความชำนาญ ซึ่งต้องปรับปรุง ”²³

“งานส่วนมากก็เข้าร่วมประชุมและไปดูงานตามที่เจ้าหน้าที่ อบต. บอกไม่ค่อยรู้เรื่องเท่าไร แต่ก็ไปเพราะเราเป็นตัวแทนชาวบ้าน ส่งเรามา ”²⁴

ชาวบ้านที่เป็นกรรมการตรวจสอบของโครงการตำบล ส่วนใหญ่ไม่ค่อยทราบรายละเอียดของโครงการ ถึงแม้ว่า อบต. จะแจกให้พิจารณาก่อนเข้าร่วมประชุมแล้วก็ตาม

“ อบต. ให้หนังสือให้ดู บอกว่าเป็นคู่มือดูงาน โครงการที่ผมเป็นกรรมการ แต่ก็อ่านไม่ค่อยจะรู้เรื่อง เพราะอ่านยาก ”²⁵

“ คู่มือก่อนไปดูงานก่อสร้างที่ อบต. แจกให้ก็อ่านบ้าง แต่ก็ไม่หมด เพราะไม่ค่อยมีเวลาและไม่รู้เรื่องส่วนมากจะเป็นตัวหนังสือทางช่างผมไม่ได้จบช่างก็เลยไม่ค่อยเข้าใจ ”

26

อย่างไรก็ตาม การจัดตั้งองค์กรของประชาชนตามแนวคิดและลักษณะการดำเนินการของ อบต.บ้านมะเกลือ นั้น ส่งผลให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วม โดยผ่านตัวแทนของตนอีกกลุ่มหนึ่ง นอกเหนือจากตัวแทนผ่าน อบต. แล้ว

ในขณะที่การให้บริการสาธารณะของ อบต. หองโพ โครงการหลักมี 2 โครงการ คือ การก่อสร้างถนนคอนกรีตเสริมไม้ไผ่ และ การจัดสร้างภษณะและแหล่งกักเก็บน้ำประจำตำบล การดำเนินการโดยส่วนใหญ่จะอยู่ในความรับผิดชอบของคณะกรรมการฝ่ายบริหารของ อบต. อาทิ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และสมาชิก อบต. ซึ่งมีลักษณะการดำเนินโครงการโดยใช้งบประมาณจากอำเภอ และ อบต. เป็นส่วนใหญ่ ได้จัดทำโครงการทั้งสองในปี 2538 ในขณะที่เปลี่ยนฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล โดยจัดไว้ในแผนพัฒนาตำบล

²³ สัมภาษณ์ สมศักดิ์ อินทร, 25 มีนาคม 2541.

²⁴ สัมภาษณ์ รักเกียรติ คงเมือง, 25 มีนาคม 2541.

²⁵ สัมภาษณ์ สันติ ดวงรุ่ง, 25 มีนาคม 2541.

²⁶ สัมภาษณ์ เกียรติศักดิ์ อนุรักษ์, 25 มีนาคม 2541.

ประจำปี 2539 ซึ่งการดำเนินการยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เนื่องจากสภาพปัญหาทางภูมิประเทศและงบประมาณ

ซึ่งจากการสังเกตการณ์พบว่า การให้บริการสาธารณสุขปโยค ซึ่งเป็นการให้บริการสาธารณสุขหลักของ อบต. หอนงโพ สามารถจัดทำได้ตามโครงการ เพียงปีละ 2 - 3 หมู่บ้าน กล่าวคือ เมื่อ อบต.หอนงโพ กำหนดแผนพัฒนาด้านสาธารณสุขปโยคในด้านใด ด้านหนึ่ง อาทิ การจัดสร้างถนน และ การจัดหาขนะกักเก็บน้ำและแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและการเกษตรนั้น อบต.หอนงโพ จะกำหนดโครงการทั้งสองเอาไว้ตั้งแต่ปี 2538 จนถึงแผนปี 2541 โดยจะจัดทำในลักษณะ ปีละ 2 - 3 หมู่บ้าน ซึ่งในปี 2541 นั้น อบต.หอนงโพ สามารถจัดให้บริการได้เพียง 5 - 6 หมู่บ้าน ในขณะที่ อบต. บ้านมะเกลือ มีความแตกต่างในด้านการจัดทำแผน กล่าวคือ จะมีการจัดหาโครงการใหม่ ๆ บรรจุในแผนพัฒนาตำบลทุก ๆ ปี และเมื่อโครงการเดิมยังก่อสร้างไม่เสร็จสิ้น ก็จะดำเนินการจัดไว้ในแผนพัฒนาตำบลในปีอื่น ๆ นอกจากนี้จะเป็นกรณีเร่งด่วน อาทิ การจัดสร้างประปาหมู่บ้าน จะจัดไว้ในแผนในทุก ๆ ปี จนกว่าจะดำเนินการครบตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

ลักษณะโครงการการให้บริการสาธารณสุขของ อบต. ทั้งสองแห่ง มีลักษณะที่เหมือนกันประการหนึ่ง คือ ปัญหาในการจัดทำโครงการและวางแผนในการดำเนินโครงการจะเข้าไปอย่างล่าช้า และมีข้อจำกัดในการดำเนินการหลายประการ โดยเฉพาะด้านความรู้ ความชำนาญของเจ้าหน้าที่ที่ควบคุมและดำเนินการ ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนและโครงการ ทำให้ต้องปรึกษาเจ้าหน้าที่และข้าราชการจากอำเภอและองค์การบริหารส่วนจังหวัด ทำให้การจัดทำแผน / โครงการมีความล่าช้า อีกทั้งในการควบคุมและตรวจสอบการดำเนินโครงการนั้น ช่างโยธาประจำ อบต. ยังขาดความรู้ และทักษะในการควบคุมโครงการใหญ่ ๆ จึงทำให้การดำเนินการยังประสบปัญหาด้านมาตรฐานของสาธารณสุขปโยคที่ได้ จัดสร้างขึ้น ซึ่ง อบต. บ้านมะเกลือได้แจ้งให้ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่นจัดส่งเจ้าหน้าที่ เพื่อตรวจสอบผลการดำเนินโครงการ ซึ่งสามารถดำเนินการได้เฉพาะการเริ่มต้นโครงการและเสร็จสิ้นโครงการเท่านั้น โดยในช่วงระหว่างการก่อสร้างจะมีเฉพาะช่างโยธาของ อบต. เป็นผู้ควบคุมดูแล

ในด้านการบริหารการจัดการโครงการทั้ง 4 โครงการของ อบต. ทั้งสองแห่ง โดยส่วนใหญ่กรรมการบริหารและองค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้าไปมีบทบาทเฉพาะในการพิจารณางบประมาณ, การจัดทำโครงการ และการตรวจรับโครงการเท่านั้น แต่ในช่วงระหว่าง

การก่อสร้างโครงการดังกล่าว ฝ่ายสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้าไปดำเนินการตรวจสอบและควบคุม ตรวจสอบโครงการเท่านั้น

อีกทั้ง เมื่อพิจารณาจากด้านการให้บริการสาธารณะของทั้ง 4 โครงการแล้ว เห็นว่า การให้บริการจัดสร้างสิ่งสาธารณูปโภคของทั้ง 2 อบต.นั้น ประชาชนโดยส่วนใหญ่ของ อบต.บ้านมะเกลือ (พิจารณาจากแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 194 คน) ร้อยละ 63.8 (184 คน) พอใจมากต่อการให้บริการการซ่อมแซมและสร้างถนน ร้อยละ 12 (23 คน) ไม่พอใจต่อโครงการนี้ และร้อยละ 55 (106 คน) พอใจมากต่อการให้บริการจัดทำประปาหมู่บ้าน และร้อยละ 4.8 (10 คน) ไม่พอใจต่อโครงการนี้

ด้านการให้บริการสาธารณะของ อบต. หนองโพ เมื่อวิเคราะห์จากความพึงพอใจจากกลุ่มตัวอย่าง 163 คน ที่ได้จากการตอบแบบสอบถาม เห็นว่า ร้อยละ 12.5 (20 คน) พอใจมากต่อการให้บริการด้านการจัดสร้างถนน และร้อยละ 65 (105 คน) ไม่พอใจต่อการให้บริการดังกล่าว รวมทั้ง ประชาชนที่แสดงความไม่พอใจต่อการให้บริการด้านการจัดหาแหล่งกักเก็บน้ำของ อบต.หนองโพ มีถึงร้อยละ 61 (102 คน) ในขณะที่มีกลุ่มตัวอย่างที่ไม่พอใจมาก มีเพียง 15.5 (12 คน)

แสดงให้เห็นว่า การดำเนินการในการให้บริการสาธารณะตามโครงการ ทั้งสี่โครงการของ อบต.ทั้งสองแห่ง มีความแตกต่างกัน โดยเมื่อพิจารณาจากความพึงพอใจของประชาชน และด้านการให้บริการที่ครอบคลุมพื้นที่ในตำบล โดยพิจารณาจากจำนวนประชากรที่ได้รับบริการด้านต่าง ๆ และการให้บริการของ อบต. บ้านมะเกลือ จะมีมากกว่า อบต.หนองโพ ทั้งสองกรณี โดยในกรณีอื่น ๆ อาทิ ความถูกต้องตามกฎหมาย ความรวดเร็ว และเชื่อถือได้

โดยทั้งสอง อบต.นั้น มีรูปแบบการดำเนินการที่คล้ายคลึงกันมาก แต่จะมีข้อแตกต่างในด้านการตรวจสอบ โดยองค์กรเอกชนที่ อบต. บ้านมะเกลือจัดตั้งขึ้น

วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของอบต. บ้านมะเกลือ และ อบต.หนองโพ

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมทางการเมืองกับการให้บริการสาธารณะของ อบต. ทั้ง 2 แห่ง จากสมมติฐานที่กล่าวว่า

“ตำบลที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองสูงจะทำให้การให้บริการสาธารณะของ อบต. มีประสิทธิภาพสูงขึ้นตาม ”

จากการศึกษาวิจัย อบต. บ้านมะเกลือ อ.เมือง และ อบต.หนองโพ อ.ตาคลี จ. นครสวรรค์ พบว่า ประชาชนใน อบต. บ้านมะเกลือ เป็นชุมชนที่ดั่งขึ้นโดยมีลักษณะทางสังคมในรูปแบบเครือญาติ และมีรูปแบบการจัดตั้งชุมชนที่อยู่ใกล้ชิดกัน ส่งผลให้การดำเนินงานของ อบต. ได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านอย่างสม่ำเสมอ และใน อบต. หนองโพ อ.ตาคลี นั้น มีลักษณะทางสังคมที่ก่อตั้งโดยการรวมตัวของหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ห่างไกล ซึ่งมีลักษณะการจัดตั้งชุมชนในรูปแบบที่กระจัดกระจายซึ่งเป็นอุปสรรคที่ทำให้ชาวบ้านไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของ อบต. ได้ชัดเจนเท่ากับ อบต. บ้านมะเกลือ

จากการศึกษาพบว่ากิจกรรมที่ อบต. ทั้งสองแห่งดำเนินการเป็นการให้บริการสาธารณะที่ถูกเสนอโดยสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลของแต่ละหมู่บ้าน ซึ่งกำนันผู้ใหญ่บ้านจะเข้ามามีบทบาทในการนำปัญหาของหมู่บ้านของตนเข้าสู่การประชุม โดยมีบทบาทในการนำเสนอปัญหามากกว่าสมาชิกสภาตำบล ทั้งนี้เนื่องจากประชาชนให้ความไว้วางใจกับกำนันผู้ใหญ่บ้านมากกว่าซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการให้บริการในด้านสาธารณูปโภคที่คล้ายคลึงกันทั้งสองตำบล ได้แก่ การสร้างและซ่อมแซมถนนผ่านหมู่บ้าน ,การสร้างระบบกักเก็บน้ำ , การจัดทำประปาหมู่บ้าน ซึ่งเป็นสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ถึงแม้ว่าการให้บริการสาธารณะของ อบต.ทั้งสองแห่งจะมีความคล้ายคลึงกันแต่เมื่อศึกษาจะพบว่าประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะของ อบต.ทั้งสองแห่งจะมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ

- ด้านความถูกต้องตามกฎหมาย

เมื่อพิจารณาการจัดทำโครงการและงบประมาณของโครงการที่ อบต.ทั้งสองแห่งจัดทำถูกต้องตามระเบียบการก่อสร้างของท้องถิ่น โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาเฉพาะโครงการตัวอย่างที่นำมาวิเคราะห์ด้วยการจัดทำระเบียบงบประมาณ จัดทำโครงการและการดำเนินการ

ตามโครงการ อบต.ทั้งสองแห่งโดยได้รับคำแนะนำและปรึกษาหารือกับอำเภออย่างสม่ำเสมอ
 ี-ทั้งทางอำเภอเมืองและอำเภอดาเกีได้ส่งเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการจัดทำแผนมาร่วม
 ดำเนินการตามโครงการ โดยสม่ำเสมอทำให้ขั้นตอนในส่วนนี้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

- ด้านความเพียงพอในการให้บริการสาธารณะ

โดยทั่วไปแล้วการให้บริการสาธารณะของ อบต. ทั้งสองเป็นไปในลักษณะ
 โครงการที่มีขนาดปานกลางโดยเฉพาะในตำบลหนองโพซึ่งมีสภาพการจัดตั้งชุมชนที่กระจาย
 ตัวทำให้การจัดทำโครงการเป็นไปเฉพาะหมู่บ้านที่สมาชิกสภาฯ ต่างคนต่างขอให้แก่หมู่บ้าน
 ตน แตกต่างกับตำบลบ้านมะเกลือที่สามารถจัดทำโครงการในรูปแบบการรวมกลุ่มโดยผู้นำชุม
 ชน, สมาชิกอบต.และผู้ใหญ่บ้านที่อยู่ใกล้กันจะประชุมกันเพื่อร่วมกันเสนอโครงการ ซึ่งใน
 อดีตนั้นอบต.ทั้งสองแห่งมีงบประมาณจำกัดจึงทำให้การจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดทำโครงการ
 ในแต่ละหมู่บ้านประสบปัญหา จึงทำให้การจัดการให้บริการสาธารณะของอบต.ทั้งสองแห่งไม่
 เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ซึ่งปัญหาดังกล่าวจะเป็นปัญหาที่สำคัญของอบต.
 หนองโพ เนื่องจากการกระจายตัวของหมู่บ้านจึงทำให้ความต้องการของหมู่บ้านในแต่ละพื้นที่
 แตกต่างกัน แต่ต่อมาเมื่อรายได้ของอบต.มีเพิ่มมากขึ้นการจัดสรรโครงการต่าง ๆ ให้หมู่บ้าน
 ของตนก็เป็นไปได้เพิ่มมากขึ้น โดยพิจารณาจากการให้บริการสาธารณสุขูปโภคขั้นพื้นฐาน ได้แก่
 ไฟฟ้า น้ำประปา ของ อบต.ทั้งสองแห่ง ซึ่งในปัจจุบันได้มีการจัดสรรให้ครบทุกหมู่บ้านของทั้ง
 สองตำบลแต่สาธารณสุขูปโภคในด้านอื่น ๆ ที่พัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนนั้นจากการ
 วิเคราะห์โดยนำโครงการที่เป็นโครงการใหญ่ของทั้งสองอบต.ในด้านความพอเพียงมาพิจารณา
 แล้วพบว่าอบต.บ้านมะเกลือจะสามารถจัดทำโครงการที่ครอบคลุมพื้นที่ที่ประชาชนอาศัยอยู่ได้
 มากกว่า อบต.หนองโพ ทั้งนี้เนื่องจากสภาพทางภูมิศาสตร์ การตั้งชุมชนของ อบต.หนองโพที่
 แต่ละหมู่บ้านตั้งอยู่อย่างกระจัดกระจายทำให้การให้บริการสาธารณสุขูปโภคยังเข้าไปไม่ถึงถึง
 เช่น การจัดทำประปาหมู่บ้านและการสร้างถนนของตำบลหนองโพหมู่ที่ 9,11,12 ยังมีไม่
 ครบถ้วนเนื่องจากเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ห่างไกลจากพื้นที่การให้บริการ

- ด้านความสะดวกรวดเร็วและเชื่อถือได้

การให้บริการสาธารณะของ อบต. ทั้งสองแห่งเป็นการจัดทำโครงการการให้บริการในลักษณะสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ซึ่งขั้นตอนการดำเนินโครงการเป็นไปตามระเบียบการจัดทำของสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2538 ซึ่งมีขั้นตอน ดังนี้

1. การจัดทำแผนงานโครงการเพื่อเสนอของบประมาณ
2. การว่าจ้างการประกวดราคาเพื่อดำเนินการ
3. การดำเนินการตามโครงการ
4. การตรวจรับและตรวจสอบมาตรฐาน

ในด้านความรวดเร็วและเชื่อถือได้นั้น อบต. ทั้งสองแห่งได้ดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ โดยใช้ระยะเวลาในการดำเนินการที่ใกล้เคียงกันแต่ความแตกต่างของการดำเนินการนั้น อบต. หອງโพจะประสบปัญหาด้านการจัดทำโครงการซึ่งจะมีความล่าช้า เนื่องจากประสบปัญหาของสมาชิกอบต. ที่เป็นตัวแทนของหมู่บ้านที่ไม่สามารถตกลงกันได้ในที่ประชุมว่าจะดำเนินโครงการใดเพราะแต่ละหมู่บ้านจะเสนอปัญหาของตนเองโดยผ่านผู้ใหญ่บ้านหรือตัวแทนเพื่อเสนออยู่ที่ประชุม อบต. เพื่อพิจารณาของบประมาณประจำปี ซึ่งในขั้นตอนนี้ทางอบต. ได้กำหนดให้มีการประชุมเพื่อพิจารณาการจัดทำงบประมาณประจำปี 2540 ถึง 3 ครั้ง โดยครั้งแรกเป็นการประชุมที่เสนอให้สมาชิกรับเสนอปัญหาและทำโครงการเพื่อจัดทำโครงการ

จากการสังเกตการณ์การประชุมนั้นจะมีการถกเถียงกันมากโดยแต่ละคนจะพยายามใช้เหตุผลเพื่อจะผลักดันโครงการของตนซึ่งเป็นโครงการเฉพาะหมู่บ้านมากกว่าโครงการในระดับตำบล ซึ่งในการประชุมครั้งแรกนี้ที่ประชุมไม่สามารถสรุปได้ว่าจะดำเนินการอย่างไรซึ่งประธานได้กำหนดให้มีการพิจารณาในครั้งต่อไป และในที่ประชุมในครั้งที่ 2 นี้ที่ประชุมได้ดำเนินการตัดโครงการที่เห็นว่าไม่มีความจำเป็นออกเหลือแค่เพียงโครงการที่เร่งด่วนและจำเป็น แต่ก็ยังไม่สามารถตัดสินใจได้เนื่องจากสมาชิกยังคงอภิปรายเพื่อสนับสนุนโครงการของหมู่บ้านตนและได้กำหนดให้มีการประชุมครั้งที่ 3 ซึ่งการประชุมในครั้งนี้ก็สามารรถตัดสินใจว่ามีโครงการอะไรบ้างที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ 2540 รวบรวมแล้วในขั้นตอนการจัด

ทำโครงการในปีงบประมาณ 2540 อบต.หนองโพใช้ระยะเวลาในการดำเนินการรวมทั้งสิ้น 92 วัน (1 พ.ย. 2539 - 3 มกราคม 2540) ซึ่งเป็นระยะเวลาที่มากกว่า อบต.บ้านมะเกลือ

ซึ่งในระยะแรกของการดำเนินการจัดทำโครงการเพียง 61 วัน อบต.บ้านมะเกลือได้จัดให้มีการประชุมในชั้นตอนดังกล่าว 2 ครั้งคือ วันที่ 15 ต.ค. 2539 และวันที่ 7 ธค. 2539 โดยครั้งแรกเป็นการนำเสนอปัญหาและครั้งที่ 2 เป็นการตัดสินใจคัดเลือกโครงการ ซึ่งโครงการส่วนใหญ่เป็นโครงการระดับตำบลซึ่งแต่ละหมู่บ้านที่อยู่ในพื้นที่ที่ต้องการสาธารณูปโภคเช่นเดียวกันเสนอแนะโครงการเพียงไม่กี่โครงการแต่จะครอบคลุมพื้นที่หลายหมู่บ้าน เช่น โครงการซ่อมแซมถนน หมู่ที่ 1,2,3,4,5,6,7,8,9 และโครงการประปาหมู่บ้าน หมู่ที่ 1,2,3,4,5,6,7 และ 8 จึงทำให้การพิจารณาโครงการและการจัดสรรงบประมาณของ อบต.บ้านมะเกลือมีความรวดเร็วกว่า อบต.หนองโพ²⁷

ในด้านความเชื่อถือของการให้บริการสาธารณะของ อบต.ทั้งสองแห่งนั้นต่างก็ได้มีการควบคุมการกำหนดแบบโครงการการก่อสร้างและการตรวจรับโครงการโดยช่างโยธาของ อบต.ทั้งสองจะเป็นผู้ควบคุมและมีช่างโยธาจาก อบจ. นครสวรรค์และอำเภอมาร่วมตรวจสอบแต่กระทำเพียงการจัดการออกแบบโครงการและตรวจรับโครงการเมื่อแล้วเสร็จ

สำหรับข้อแตกต่างของ อบต.ทั้งสองแห่งในประเด็นด้านการตรวจสอบนั้น อบต.บ้านมะเกลือได้ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบนับตั้งแต่ตรวจสอบโครงการที่หมู่บ้านต่างๆ เสนอมาโดยพิจารณาจากสภาพที่เป็นจริงและความจำเป็น โดยประกอบด้วยตัวแทนของหมู่บ้านๆ ละ 1 คน(โดยส่วนใหญ่เป็นกรรมการบริหารจำนวน 22 คน) และฝ่ายบริหาร ซึ่งเมื่อได้ข้อสรุปแล้วก็จะเสนอความเห็นขอให้โครงการดังกล่าวบรรจุในแผนพัฒนา อบต. เพื่อจัดสรรงบประมาณต่อไป และคณะกรรมการชุดดังกล่าวจะมีหน้าที่ดำเนินการในการสอดส่องดูแลการดำเนินโครงการให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดซึ่งแนวทางการจัดการกรรมการชั้นตรวจสอบของ อบต.บ้านมะเกลือนี้เพราะกรรมการบริหาร อบต.ต้องการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมและป้องกันการร้องเรียนจากประชาชน รวมทั้งควบคุมผู้รับเหมาในการกำหนดมาตรฐานการก่อสร้างให้ถูกต้อง

²⁷ การประชุมจัดทำแผนงาน อบต. วันที่ 15 ต.ค. 2539 ณ ห้องประชุม อบต. บ้านมะเกลือ .

- ความพึงพอใจของผู้รับบริการ

จากการวิเคราะห์ผลด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการของ อบต. ทั้งสองแห่ง โดยภาพรวมแล้วประชาชนพึงพอใจกับการให้บริการสาธารณะของ อบต. ในด้านต่าง ๆ แต่จะมีข้อแตกต่างบ้าง คือ ประชาชนโดยส่วนใหญ่ที่ผู้วิจัยให้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการตอบแบบสอบถาม ร้อยละ 60 ยังมีข้อเสนอให้ อบต. หนองโพจัดสาธารณูปโภคในด้าน การติดตั้งไฟฟ้าให้ครบทุกหมู่บ้าน, การจัดประปาหมู่บ้าน และร้อยละ 45 เสนอให้ อบต. บ้านมะเกลือจัดสาธารณูปโภคอื่น ๆ ที่ต่างจาก อบต. หนองโพเพิ่มมากขึ้น เช่น โครงการสร้างสวนสาธารณะ

และเป็นที่น่าสนใจว่า โดยส่วนใหญ่แล้วสิ่งที่คุณตอบแบบสอบถามแสดงความพึงพอใจต่อการให้บริการของ อบต. ทั้งสองแห่งนั้น ประชาชนพอใจต่อการให้บริการสาธารณะของ อบต. ทั้งสองแห่งในระดับพอใช้แต่ยังคงต้องการระบบสาธารณูปโภคในรูปแบบอื่นเพิ่มเติม โดยใน อบต. หนองโพประชาชนในพื้นที่ที่ห่างไกลยังขาดแคลนไฟฟ้า และน้ำประปา เช่น หมู่ที่ 9, 10, 11 และ 12 ในขณะที่ อบต. บ้านมะเกลือ ประชาชนที่ต้องการให้ อบต. จัดบริการในสิ่งที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกมากขึ้น อาทิ การจัดระบบโทรศัพท์

อภิปรายสรุป

การศึกษาวิจัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในด้านการมีประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การบริหารงานของประชาชนในตำบล โดยตั้งสมมติฐานว่า

“ อบต.ที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองหรือการบริหารงานใน อบต.สูง จะทำให้การให้บริการสาธารณะของ อบต. มีประสิทธิภาพสูงกว่า อบต.ที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองต่ำ ”

จากการศึกษาวิจัยพบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดกับประชาชนและเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เพิ่มตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ครั้งแรก 618 แห่ง ในปี 2538 และเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดภายในปี 2542

ในการศึกษาวิจัยขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่ง คือ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ อ.เมือง และองค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพ อ.ตาคลี จ.นครสวรรค์ พบว่าการให้บริการสาธารณะของ อบต.ทั้งสองแห่งโดยส่วนใหญ่นับตั้งแต่ได้รับการยกฐานะเป็น อบต.จะดำเนินการจัดทำโครงการในด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างและซ่อมแซม การจัดระบบน้ำกินน้ำใช้ในหมู่บ้าน ซึ่งในช่วงแรกประสบปัญหาในหลาย ๆ ด้าน เช่นการจัดทำแผนพัฒนา อบต. การจัดทำงบประมาณ ให้เป็นไปตามข้อบังคับงบประมาณรายจ่าย เนื่องจากเจ้าหน้าที่ของ อบต.ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำงบประมาณในลักษณะดังกล่าว และกรรมการบริหารยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตน ประกอบกับประชาชนใน อบต.ทั้งสองแห่งยังไม่เข้าใจหน้าที่และความรับผิดชอบของ อบต.จึงทำให้ไม่สนใจต่อรูปแบบการปกครองแบบ อบต. จึงทำให้ อบต.ทั้งสองแห่งประสบปัญหาที่คล้ายคลึงกันในด้านการมีส่วนร่วมของการช่วยเหลือกิจกรรมของ อบต. และการบริหารงานของกรรมการบริหาร

โดยเฉพาะการจัดทำแผนพัฒนา อบต.นั้น อบต.ทั้งสองแห่งประสบปัญหาในระยะแรกโดยการนำเสนอปัญหาจะเป็นไปในลักษณะเดิมกล่าวคือในการนำเสนอปัญหากรรมการบริหารจะเสนอปัญหาเฉพาะหมู่บ้านที่ตนเป็นตัวแทนเท่านั้น ซึ่งการเสนอปัญหาในลักษณะนี้ในช่วงแรกทำให้การประชุม อบต. เพื่อการจัดทำแผนพัฒนาตำบลต้องยืดเยื้อออกไป

เป็นครั้งที่ 2 และ 3 ในช่วงปี 2539,2540 อบต.หนองโพมีการประชุมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยใช้ระยะเวลา 3 เดือน ส่วนอบต.บ้านมะเกลือใช้เวลาจัดทำแผนพัฒนา 2 เดือน 15 วัน และในช่วงต่อมาเมื่อทางกรมการปกครองได้มีโครงการเผยแพร่ให้ความรู้ความเข้าใจกับประชาชน ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลเพิ่มมากขึ้นทำให้การบริหารงานของ อบต.ทั้งสองแห่งมีความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตได้จากการดำเนินการประชุมที่ อบต.ทั้งสองสามารถจัดท้าวาระการประชุมและการนำเสนอปัญหาที่เป็นทางการมากขึ้นกว่าเดิมซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นเพียงการพบพูดคุยโดยไม่ได้ระบุเป็วาระการประชุม รวมทั้งการจัดทำแผนพัฒนาตำบล โดยเน้นหนักการจัดสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่สามารถดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ตำบลทั้งสองแห่งมีสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ได้แก่ ระบบน้ำประปา ระบบไฟฟ้า เกือบจะครบถ้วนทุกหมู่บ้าน

แต่ยังประสบปัญหาที่สำคัญคือการให้ความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมของ อบต. ซึ่งในระยะแรกนั้น อบต.ทั้งสองแห่งได้สร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน เช่น ถนน การจัดน้ำระบบประปา ฯลฯ โดยใช้งบประมาณส่วนใหญ่ของ อบต.ไปกับการจัดสร้างสิ่งต่าง ๆ โดยใช้ระบบการประกวดราคาและจ้างผู้รับเหมาให้ดำเนินการ

ต่อมาเมื่อองค์การบริหารส่วนตำบลมีงบประมาณหรือรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นก็สามารถกระจายงบประมาณไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อจัดทำสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ให้เพิ่มมากขึ้นอันเป็นการลดความขัดแย้งในการแย่งชิงงบประมาณจากกรมการบริหารที่ต้องการให้โครงการต่าง ๆ ไปจัดสร้างในหมู่บ้านของตน

ข้อแตกต่างในการบริหารงานของ อบต.ทั้งสองแห่งนี้ เป็นข้อสังเกตและการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้รับคือ อบต.หนองโพนั้น ในช่วงแรกประสบปัญหาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานของ อบต. เช่นเดียวกับ อบต.บ้านมะเกลือ เนื่องจากประชาชนไม่เข้าใจหน้าที่และบทบาทของ อบต. ว่าเกี่ยวข้องกับอย่างไรกับชีวิตประจำวันของคน

ต่อมาในปี 2540 อบต.บ้านมะเกลือได้รณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนในตำบลทราบถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบ โดยให้รูปแบบการเผยแพร่โดยผ่านกรมการบริหาร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และอาสาสมัครกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดี เนื่องจากชาวบ้านโดย ส่วนใหญ่ในหมู่ที่ 1 ถึงหมู่ที่ 8 ชาวบ้านเป็นเครือญาติและสนิทสนมกันมานานับตั้งแต่ก่อตั้งตำบล จึงทำให้ประชาชนเกิดความเข้าใจบทบาทของ อบต.มากขึ้น โดย

สังเกตจากโครงการซ่อมแซมถนนผ่านหมู่ที่ 1 , 2 , 3 , 5 , 6 , 8 , 9 , 10 และ 11 นั้น อบต.ตั้งงบประมาณขอไปเพียง 1,100,000 บาท ในขณะที่ต้นทุนจริงเป็น 1,500,000 บาท ซึ่ง อบต.บ้านมะเกลือคาดหวังว่า การดำเนินการในโครงการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนหันมาร่วมมือกับ อบต.จะประสบผลสำเร็จ ซึ่งผลที่ได้รับคือ ในบางช่วงของการจัดโครงการนั้น จะมีกลุ่มอาสาสมัครและชาวบ้านในหมู่บ้านนั้น ๆ ออกมาช่วยกันตามกำลังความสามารถ ซึ่งทำให้โครงการดังกล่าวบรรลุผลสำเร็จที่ตั้งไว้

ลักษณะที่เกิดขึ้นทำให้มองเห็นการดำเนินโครงการประชาสัมพันธ์ของอบต. บ้านมะเกลือจะส่งผลในการสร้างความเข้าใจของประชาชนต่อรูปแบบการปกครองท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี ประกอบกับลักษณะชุมชนของตำบลบ้านมะเกลือเป็นชุมชนแบบเครือญาติ จึงทำให้การแพร่กระจายข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็ว และเป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน ในทางตรงกันข้าม ตำบลหนองโพก็ได้จัดให้มีการรณรงค์และประชาสัมพันธ์เช่นเดียวกับ อบต.บ้านมะเกลือ แต่ประสบปัญหาในด้านพื้นที่ที่หมู่บ้าน บางแห่งอยู่ห่างไกลกัน จึงทำให้ข่าวสารที่ได้รับแพร่กระจายไม่ทั่วถึง การเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในกิจกรรมของ อบต.หนองโพ จึงเป็นไปโดยอาศัยชมรม สมาคม และอาสาสมัครที่ตั้งขึ้นในหมู่บ้านมากกว่าประชาชนในพื้นที่

ในด้านการบริหารงานของสมาชิก อบต.นั้น อบต.ทั้งสองประสบปัญหาเช่นเดียวกับ อบต.อื่น ๆ กล่าวคือ สมาชิกสภา อบต. ยังไม่เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าทำหน้าที่ฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือฝ่ายคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเมื่อไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่จึงไม่มีการปฏิบัติตามหน้าที่ เช่น ฝ่ายสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบล ตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ ทำให้บทบาทสำคัญในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ จึงขึ้นอยู่กับกำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งส่งผลให้บทบาทหน้าที่ของสมาชิก อบต. มีน้อยกว่า กฎ ระเบียบ ที่ตั้งไว้ใน พ.ร.บ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2527 ปัญหาดังกล่าวได้ส่งผลให้การพิจารณาจัดทำแผนหรือการประชุม อบต. ผู้ที่มีบทบาทในการนำเสนอปัญหาโดย ส่วนใหญ่จะเป็นผู้ใหญ่บ้านมากกว่าสมาชิก อบต.

ข้อแตกต่างของทั้งสอง อบต. อีกประการหนึ่งคือ อบต.บ้านมะเกลือ ถึงแม้จะถือว่าเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตเมืองนครสวรรค์ และตั้งอยู่ใกล้กับถนนทางหลวงสายนครสวรรค์ - พิษณุโลก ซึ่งมีความเจริญทางเศรษฐกิจ อีกทั้งมีโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาล และการประกอบการอุตสาหกรรมในพื้นที่ของ อบต. ทำให้ส่งผลกระทบต่อรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ตาม แต่เมื่อเปรียบเทียบกับ อบต.หนองโพ ซึ่งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลที่อยู่ห่างไกลกับตัวเมืองนครสวรรค์ เป็นระยะทางประมาณ 80 กิโลเมตร แต่มีโรงงานอุตสาหกรรมน้ำตาลถึง 2 แห่ง โดยอบต.หนองโพมีรายได้เฉลี่ยต่อปี ตั้งแต่ปี 2539 - 2540 ประมาณ 500,000 บาท / ปี ในขณะที่ อบต.บ้านมะเกลือ มีงบประมาณเพียง 350,000 บาท / ปี

นอกจากนี้โครงการที่ อบต. ทั้งสองแห่งจัดทำนั้น โดยส่วนใหญ่จะอาศัยงบประมาณจากบที่มาจากอำเภอ และในกรณีที่เป็นการใช้จ่ายเพื่อการสาธารณูปโภคของ อบต. ที่ใช้งบของ อบต. นั้น อบต.บ้านมะเกลือจะมีโครงการที่จัดขึ้นในลักษณะของความร่วมมือของชาวบ้านมากกว่า อบต.หนองโพ ซึ่งโดยส่วนใหญ่ อบต.หนองโพจะเป็นการดำเนินโครงการโดยใช้งบประมาณไปในลักษณะของการจ้างเหมาจากเอกชน และโครงการส่วนใหญ่ที่จัดทำจะกระจุกตัวเฉพาะหมู่ที่ 1 , 3 , 5 และ 7 ซึ่งมีการตั้งหมู่บ้านในลักษณะที่รวมตัวกัน และเป็นการให้บริการสาธารณะในลักษณะของการจัดสร้างสาธารณูปโภค ในลักษณะสิ่งอำนวยความสะดวก อาทิ การจัดบริการจัดเก็บขยะ การจัดสร้างถนนลาดยางคอนกรีต และจัดทำประปาหมู่บ้าน ในขณะที่หมู่บ้านอื่น ๆ เป็นการจัดสรรการให้บริการในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน ได้แก่ การจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภค การช่วยเหลือด้านการจัดหาพืชผลทางการเกษตร เป็นส่วนใหญ่

ลักษณะที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลให้ภาพทางการเมืองท้องถิ่นของสภา อบต. ในการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันกล่าวคือ อบต.หนองโพนั้นจะมีลักษณะการจัดสรรงบประมาณ โดยอาศัยความต้องการจากแต่ละหมู่บ้านผ่านสมาชิก อบต. ซึ่งมีลักษณะที่ยังไม่มีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มทางการเมืองภายในตำบลอย่างชัดเจน โดยสมาชิกสภาอบต. แต่ละหมู่บ้านจะแสดงความคิดเห็นในการจัดหาประโยชน์ และปกป้องผลประโยชน์ของหมู่บ้านตน มากกว่าการแสดงบทบาทของการเป็นตัวแทนตำบล ทำให้ อบต. หนองโพ ไม่สามารถเป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการวางแผนและนโยบายของระดับตำบลได้ แต่จะเป็นลักษณะที่ค่อนข้างจะเป็นการพัฒนาในการจัดสรรงบประมาณที่มุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะหมู่บ้านและเกิดการกระจุกตัว ทำให้องค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถดำเนินการในโครงการขนาดใหญ่ที่สามารถแก้ไขปัญหา หรือให้บริการสาธารณะด้านอื่น ๆ ได้ ในขณะที่ อบต.บ้านมะเกลือ ตัวแทนของหมู่บ้านและสมาชิก อบต. สามารถสร้างกลุ่มในทางการ

เมืองได้ โดยรวมตัวกันเสนอโครงการใหญ่ ๆ อาทิ การจัดสร้างถนนคอนกรีตผ่านหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน การจัดทำประปาตำบล จัดสหกรณ์ประจำตำบล ซึ่งการดำเนินการในการจัดสรรงบประมาณ จึงเป็นไปในลักษณะของการจัดทำโครงการหลัก ๆ และเน้นการพัฒนาตำบลเป็นหลัก

ทำให้ อบต.บ้านมะเกลือมีระบบสาธารณูปโภคในด้านต่าง ๆ เมื่อเปรียบเทียบกับ อบต.หนองโพแล้วจะมีการพัฒนาที่กระจายตัวทุกหมู่บ้านมากกว่า รวมทั้งสามารถจัดสร้างระบบสาธารณูปโภคในด้านอื่น ๆ ได้ อาทิ โทรศัพท์ที่สามารถดำเนินการได้ครบทุกหมู่บ้าน ในขณะที่ อบต.หนองโพ มีโทรศัพท์ใช้เฉพาะหมู่ที่ 1, 3, 5 และ 7 เท่านั้น

ซึ่งสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การที่ อบต. บ้านมะเกลือมีความแตกต่างจาก อบต. โดยทั่วไปนั้น เป็นเพราะสมาชิก อบต.สามารถรวมกลุ่มกันจัดทำโครงการใหญ่ และจัดสรรงบประมาณไปใช้เพื่อโครงการของตำบลมากกว่าการถือว่าหมู่บ้านของตนมีความสำคัญมากกว่าตำบล ซึ่งแทบจะไม่ทำให้เกิดการต่อสู้แย่งชิงงบประมาณในการจัดสรรงบประมาณเพื่อให้บริการในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เนื่องจากความเป็นอยู่ของชาวบ้านในหมู่ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์ที่ไม่เกิดความรู้สึกว่ามี การแบ่งแยกเป็นหมู่ต่าง ๆ โดยลักษณะการตั้งบ้านเรือนที่อยู่ติดกัน มีเพียงถนนที่เป็นตัวแบ่งแยกการจัดหมู่บ้านเท่านั้น อีกทั้งสภาพปัญหาของแต่ละหมู่บ้านมีความคล้ายคลึงกัน จึงทำให้สามารถพูดคุยกันได้ จึงทำให้ไม่เกิดปัญหาในลักษณะของการแย่งชิงงบประมาณในการบริหาร อบต. ในขณะที่ อบต. หนองโพนั้น มีลักษณะเช่นเดียวกับ อบต. โดยทั่วไป โดยสมาชิก อบต. แต่ละหมู่บ้านเห็นความสำคัญของหมู่บ้านตนมากกว่าตำบล เนื่องจากสมาชิก อบต. สัมผัสและสัมพันธ์กับหมู่บ้าน พื้นที่ มากกว่าตำบล เพราะแต่ละหมู่บ้านจะมีความต้องการและสภาพปัญหาที่แตกต่างกัน จึงทำให้การ นำเสนอปัญหาแตกต่างกัน อีกทั้งชาวบ้านก็จะมองหมู่บ้านตนสำคัญกว่าตำบล และจะพิจารณาเลือกสมาชิก อบต. ตัวแทนหมู่บ้าน โดยมองผลงานของสมาชิก อบต. และผู้ใหญ่บ้านของตน โดยใช้ผลงานด้านการจัดหางบประมาณและโครงการต่าง ๆ มาลงในหมู่บ้านตนให้มากที่สุด รวมทั้งงบประมาณในโครงการ จึงทำให้ อบต. หนองโพมีการจัดสรรงบประมาณในลักษณะการกระจายตัว ไปจัดทำโครงการให้เป็นที่พอใจของสมาชิก อบต. แต่ละหมู่บ้าน

ในด้านการบริหารงานของ อบต.ทั้ง 2 แห่ง โดยส่วนใหญ่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลจะเป็นผู้ดำเนินการบริหารงานของอบต.เอง แต่ในด้านความแตกต่างนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลหนองโพจะบริหารงานโดยคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล และอาศัยการจัดการประชุมเป็นการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และอาศัยคำแนะนำปรึกษาจากสมาชิกและทางราชการเป็นส่วนใหญ่ และอำนาจในการตัดสินใจจะอยู่ในที่ประชุม โดยใช้เสียงส่วนใหญ่เป็น

เกณฑ์ โดยเฉพาะข้อเสนอของกำนัน ซึ่งดำรงตำแหน่งประธานกรรมการที่ปรึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีบทบาทต่อการตัดสินใจของสมาชิก อบต. มาก .และรองลงมาคือ ผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งค่อนข้างมีบทบาทมากในการประชุม โดยจะนำเสนอปัญหาและแสดงความคิดเห็นมากกว่าสมาชิก อบต. ที่เป็นตัวแทนหมู่บ้าน โดยเฉพาะผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 3 ซึ่งเป็นผู้อภิปรายที่สามารถโน้มน้าวใจให้สมาชิก อบต. คล้อยตามในการประชุมในครั้งต่าง ๆ โดยการประชุมจะจัดขึ้นทุกวันที่ 5 ของเดือน และจัดให้มีการประชุมวิสามัญเมื่อมีการเสนอปัญหาที่เร่งด่วน แต่โดยทั่วไปแล้ว เมื่อไม่มีปัญหาเร่งด่วนใด ๆ ที่ประชุมของอบต. ในทุก ๆ เดือนจะใช้เป็นเวทีของการพูดคุยสารทุกข์สุขดิบโดยทั่วไปของสมาชิก และสอบถามความคิดเห็นของโครงการต่าง ๆ ที่หมู่บ้านได้จัดทำไปแล้ว

ซึ่งรูปแบบการบริหารงานของ อบต.หนองโพ จะเป็นไปตามโครงสร้างและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย โดยมีการแบ่งแยกหน้าที่ชัดเจน โดยคณะกรรมการบริหารจะมีหน้าที่ในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล โดยเป็นไปในรูปแบบของคณะกรรมการ และในการบริหารงานของ อบต.บ้านมะเกลือ จะมีลักษณะรูปแบบการบริหารที่คล้ายกับ อบต.หนองโพ แต่จะแตกต่างกันในด้านโครงสร้างที่ อบต.บ้านมะเกลือได้ตั้งตัวแทนของชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านเพิ่มขึ้น เพื่อเป็นตัวแทนของชาวบ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวมทั้งการตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งจะเข้าร่วมประชุมของ อบต. เป็นประจำทุก ๆ เดือน โดยคณะกรรมการดังกล่าวจะทำหน้าที่ตรวจสอบข้อเสนอที่แต่ละหมู่บ้านเสนอมายังคณะกรรมการบริหาร เพื่อพิจารณาแก้ไขปัญหาหรือจัดสรรงบประมาณเพื่อดำเนินโครงการโดยจัดตั้งกรรมการบริหาร รวมถึงสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและตัวแทนหมู่บ้าน เพื่อความเหมาะสมและความจำเป็น รวมทั้งพิจารณาโครงการดังกล่าว รวมทั้งตรวจสอบการดำเนินการของโครงการที่ได้ดำเนินการไปแล้วว่ามีความคืบหน้าอย่างไร และถูกต้องตามระเบียบที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดหรือไม่ โดยรูปแบบคณะกรรมการดังกล่าวนี้ถูกจัดตั้งขึ้นในปี 2540 โดยการเสนอของคุณวิโรจน์ พงษ์ดี ซึ่งดำรงตำแหน่งกำนันตำบลมะเกลือในขณะนั้น

“การจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อตรวจสอบการทำงานของคณะกรรมการบริหารอบต. ขึ้นมาโดยให้หมู่บ้านส่งตัวแทน หมู่บ้านละ 1 คน ก็เพื่อต้องการให้ประชาชนเข้าร่วมงานในอบต.มากขึ้น เพราะที่ทำเช่นนี้ จะทำให้ประชาชนรู้สึกกว่าอบต.มีการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้”²⁸

²⁸ สัมภาษณ์ วิโรจน์ พงษ์ดี, 26 มีนาคม 2541.

ดังนั้น เราสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การบริหารงานของ อบต. จากกรณีศึกษาของ ทั้ง 2 อบต. นั้น การจัดโครงสร้างของ อบต. โดยทั่วไปจะสร้างข้อจำกัดในการบริหารงานของ อบต. เนื่องจากไม่สามารถจะกำหนดรูปแบบการบริหารงานให้เหมาะกับสภาพแวดล้อมหรือภูมิประเทศในลักษณะต่าง ๆ ได้ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการบริหาร ดังเช่นใน อบต.หนองโพ ซึ่งมีลักษณะการจัดตั้งหมู่บ้านที่กระจายตัวกันออกไป จึงเป็นการยากที่จะทำให้ชาวบ้านระหว่างหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กันซึ่งก่อให้เกิดปัญหาในการนโยบายและโครงสร้างการบริหารงานของ อบต. เป็นการรวมตัวของแต่ละหมู่บ้านที่ถูกจัดตั้งขึ้นโดยมิได้มีการสัมพันธ์กัน ทำให้ชาวบ้านให้ความสำคัญต่อหมู่บ้านของตนมากกว่าตำบล ซึ่งเป็นการยากในการให้ชาวบ้านเข้าไปมีส่วนร่วมของตำบล

รวมทั้งการกำหนดนโยบายของตำบลที่สามารถรวมความต้องการของแต่ละหมู่บ้านได้ครบถ้วนนั้นเป็นไปได้ยาก เนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลไม่สามารถจัดระดับความสำคัญและนโยบายหรือแผนงานของทุก ๆ หมู่บ้านได้ในทางปฏิบัติ ส่งผลให้หมู่บ้านที่ อบต. ไม่สามารถจัดแผนงานของหมู่บ้านเข้าไปในแผนปฏิบัติของตำบลได้ ไม่ได้ให้ความสำคัญต่อรูปแบบการบริหารงานในลักษณะดังกล่าว ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในท้องถิ่นไม่ประสบผลสำเร็จ และเกิดการเพิกเฉยต่อรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นในรูปแบบดังกล่าว รวมทั้ง ทำให้สมาชิก อบต. ไม่สามารถร่วมมือกันในการกำหนดแผนงานและนโยบายภาพรวมของตำบล ซึ่งมีผลต่อการแย่งชิงงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ก่อให้เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวกในการบริหารงานของ อบต. อันทำให้การบริการสาธารณะไม่ประสบผลสำเร็จหรือเป็นไปได้โดยไม่มีประสิทธิภาพ

ซึ่งแตกต่างกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่จัดตั้งโดยชาวบ้านโดยส่วนใหญ่ ที่มีความสัมพันธ์ในทางวัฒนธรรมและเครือญาติกัน ดังใน อบต.บ้านมะเกลือ ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่ 80% เป็นญาติพี่น้องและคนรู้จักกันมา ก่อนจะยกฐานะเป็น อบต. รวมทั้งมีการจัดตั้งหมู่บ้านที่อยู่ในลักษณะการรวมกลุ่ม ทำให้ผลประโยชน์มีความคล้ายคลึงกัน จึงเกิดความร่วมมือกันในการบริหารงาน อบต. รวมทั้งการไม่ได้ยึดติดกับรูปแบบการปกครองในลักษณะหมู่บ้าน ทำให้ชาวบ้านในแต่ละหมู่บ้านเห็นว่า ทุกคนอยู่ในรูปแบบการปกครองเดียวกันหรือในสังคมเดียวกัน ส่งผลให้องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นรูปแบบการปกครองในลักษณะของการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และความร่วมมือกัน มากกว่าการแย่งชิงงบประมาณเพื่อจัดสรรโครงการไปให้หมู่บ้านของตน จึงทำให้การให้บริการสาธารณะและการบริหารงานของ อบต. บ้านมะเกลือสามารถจัดสรรโครงการในลักษณะโครงการใหญ่ และโครงการหลัก ๆ ของตำบลได้ รวมทั้งชาวบ้านให้ความสนใจและเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานของ อบต. มากขึ้น

เพราะเห็นว่า องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์การที่สามารถตอบสนองความต้องการและจัดสรรประโยชน์ของคนได้ สังเกตได้จากการช่วยเหลือกิจกรรมของ อบต. อย่างสม่ำเสมอ และการร่วมประชุม อบต. ทุกครั้งจะมีชาวบ้านที่เสนอปัญหา หรือชาวบ้าน ไกล่เคียงเข้ารับฟัง และเสนอความคิดเห็นในที่ประชุมเสมอ

ในด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในตำบลทั้งสองนั้น ยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมโดยตรงนัก โดยหน้าที่ในการนำเสนอปัญหาของตำบลจะเป็นหน้าที่ของผู้ใหญ่บ้านและสมาชิกสภา อบต. เป็นส่วนใหญ่ โดยมีกลุ่มมวลชน กลุ่มชาวบ้านบางกลุ่มร่วมผลักดัน ซึ่งการจะเสนอหรือผลักดันให้ อบต. ดำเนินการอย่างไรนั้น หมู่บ้านใน อบต. ทั้งสองแห่ง ผู้ใหญ่บ้านและสมาชิก อบต. หมู่บ้านละ 2 คน จะสอบถามชาวบ้านในหมู่บ้านถึงความต้องการในหมู่บ้านของตน และอาจจะมีการเรียกประชุม ชาวบ้านในกรณีที่มีความต้องการจะจัดสรรโครงการใหม่ ๆ อาทิ จัดหาแหล่งน้ำ การจัดสร้างถนนลาดยาง

นอกจากนี้ เรายังวิเคราะห์ได้ถึงลักษณะการมีส่วนร่วมของการบริหารงานของ อบต. ซึ่งพิจารณาจากการจัดกิจกรรมที่ อบต. ทั้งสองแห่งจัดขึ้น เพื่อให้ประชาชนในตำบลเข้ามามี ส่วนร่วมโดยใน อบต. บ้านมะเกลือ จะจัดให้มีการแข่งขันกีฬาตำบล มาตั้งแต่ปี 2537 และจัดเป็นประจำทุก ๆ ปี ซึ่งจะจัดขึ้นในกลางเดือนมิถุนายน โดยแต่ละหมู่บ้านจะจัดส่งทีมนักกีฬาเข้าร่วม อยู่เสมอ นอกจากนี้ อบต. บ้านมะเกลือยังใช้การแข่งขันกีฬาตำบลเป็นกิจกรรมที่สร้างความร่วมมือของชาวบ้านในตำบล โดยแต่ละหมู่บ้านจะผลัดกันเป็นเจ้าภาพ โดยใช้สนามกีฬาโรงเรียนบ้านมะเกลือ รวมทั้งกิจกรรมในด้านความร่วมมือต่าง ๆ หลังจากการแข่งขันกีฬา อาทิ การดูแลรักษาสนามหญ้า การพัฒนาโรงเรียน ซึ่งแต่ละครั้งจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านด้วยดี ในขณะนี้ อบต.หนองโพ ได้มีการจัดกิจกรรมเช่นเดียวกัน โดยจัดกิจกรรมในการแข่งขันฟุตบอลประจำตำบล โดยให้หมู่บ้านต่าง ๆ จัดส่งทีมเข้าร่วมแข่งขัน โดยเริ่มตั้งแต่ปี 2539 เป็นต้นมา จนถึงปี 2541 ก็ถูกยกเลิกไป เนื่องจากหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกล ได้แก่ หมู่ที่ 8 , 9 , 10 และ 11 ไม่สามารถจัดส่งทีมฟุตบอลเข้าแข่งขันได้ เนื่องจากชาวบ้านที่เป็นชายส่วนใหญ่ได้เดินทางไปทำงานยังตัวเมืองนครสวรรค์และต่างจังหวัด ทำให้ไม่สามารถจัดส่งทีมเข้าร่วมการแข่งขันได้ จึงทำให้การแข่งขันกีฬาดังกล่าวไม่ประสบผลสำเร็จ

ซึ่งในกรณีของการสร้างความร่วมมือโดยอาศัยกิจกรรมร่วมกันของชาวบ้านใน อบต. นั้น จะส่งผลให้เกิดความร่วมมือในเบื้องต้น ในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานในองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นต่าง ๆ เนื่องจากความร่วมมือของชาวบ้านจะส่งผลให้การส่งเสริมเพื่อให้เกิดความร่วมมือในด้านอื่น ๆ เป็นไปได้ง่ายขึ้น กว่า การไปขอความร่วมมือโดยไม่ได้

ผ่านกิจกรรมที่สร้างความร่วมมือ ความสามัคคีก่อน ดังเช่น กรณี อบต.บ้านมะเกลือ ที่จัดให้มีกิจกรรมการพัฒนาโรงเรียน และพัฒนาตำบลขึ้นหลังจากการแข่งขันกีฬาตำบลเสร็จ ซึ่งจะเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างหมู่บ้านและชาวบ้านในตำบล โดยมี อบต. เป็นหน่วยงานที่เป็นศูนย์กลาง เพื่อประสานความสัมพันธ์ดังกล่าว ซึ่งเป็นตัวแทนของตำบลแทนที่วัด ดังเช่นในอดีต

ในอดีตนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหมู่บ้านจะเกิดขึ้นที่วัดในรูปแบบของการทำบุญหรือกิจกรรมทางศาสนา ในขณะที่ อบต.หนองโพได้ดำเนินการจัดกิจกรรมเช่นเดียวกับ อบต.บ้านมะเกลือ แต่การดำเนินงานไม่ประสบผลสำเร็จ เนื่องจาก อบต.หนองโพมีลักษณะทางวัฒนธรรมความเป็นอยู่ที่ไม่มีความใกล้ชิดสนิทสนมระหว่างหมู่บ้านมาก่อน จึงทำให้การจัดกิจกรรมในระยะแรกเป็นไปในลักษณะของการบังคับให้จัดส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขัน ต่อมาในหมู่บ้านที่ห่างไกลจึงไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม เนื่องจากสภาพปัญหาทางเศรษฐกิจที่ชาวบ้านในหมู่บ้านเล็งเห็นประโยชน์ของการทำมาหากิน และการไปทำงานเป็นส่วนใหญ่ จึงทำให้กิจกรรมดังกล่าวต้องยกเลิกไปในที่สุด

ด้วยเหตุนี้ การสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของชาวบ้านให้มีการปกครองท้องถิ่นได้ จำเป็นต้องอาศัยเงื่อนไขและปัจจัยในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งเมื่อสามารถดำเนินการได้แล้ว ต่อไปการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในท้องถิ่น จะสามารถประสบผลสำเร็จ โดยมี ที่เอื้ออำนวยต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

1. ประชาชนเล็งเห็นถึงความสำคัญขององค์การส่วนท้องถิ่น ในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อตำบลโดยส่วนรวม
2. ประชาชนมีความสามัคคี และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านความเป็นอยู่ และช่วยกันนำเสนอปัญหาและติดตามการแก้ไขปัญหาของ อบต.
3. ไม่เกิดความแตกแยกในด้านการยึดถือเฉพาะหมู่บ้านของตน ซึ่งจะทำให้เกิดความร่วมมือกัน ในการเล็งเห็นถึงประโยชน์ของตำบลมากกว่าหมู่บ้านของตน ซึ่งส่งผลต่อการบริหารงานที่เป็นเอกภาพ

และเมื่อพิจารณาถึงปัจจัยในด้านอื่น ๆ อาทิ การบริหารงานในองค์กรท้องถิ่นของ อบต. ทั้งสองมีความคล้ายคลึงกัน ในด้านการจัดโครงสร้างและการบริหารงาน ซึ่งประสบปัญหาในด้านการจัดทำ กฎ ระเบียบ ซึ่งก็ได้อาศัยเจ้าหน้าที่จากทางอำเภอมาแนะนำและคอยดูแลอยู่เสมอ ซึ่งเป็นปัญหาที่ อบต. โดยทั่วไปยังประสบปัญหากันอยู่ อีกทั้งการบริหารงานของผู้บริหารของทั้ง 2 อบต. ประสบกับปัญหาในด้านข้อกฎหมายและข้อบังคับในการทำหน้าที่ของตนใน อบต. แต่โดยทั่วไปแล้ว ปลัด อบต. จะคอยให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ รวมทั้งจัดเจ้าหน้าที่จากอำเภอมาให้ความรู้แก่สมาชิกอบต. ของทั้งสองตำบลอยู่เสมอ

จากการศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งสองแห่งพบว่า เมื่อเกิดปัญหาที่มีข้อขัดแย้งระหว่างตำบลกับหน่วยงานอื่น ๆ อบต. จะเป็นผู้ประสานงานและเป็นตัวแทนแก้ไขปัญหาให้กับชาวบ้านตำบล โดยเมื่อมีข้อพิจารณาด้านกฎหมายหรือข้อบังคับ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือและหนองโพ จะปรึกษากับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเสมอ อาทิ นายอำเภอ ผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น

ในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านมะเกลือ เมื่อเกิดกรณีความขัดแย้งโดยที่ประชาชนในตำบลไม่พอใจโรงงานน้ำตาลที่ส่งกลิ่นเหม็นจากการกำจัดกากอ้อยที่ไม่ถูกสุขลักษณะ และรบกวนอ้อยของโรงงานทำให้ถนนชำรุด ซึ่งกรณีดังกล่าว อบต. บ้านมะเกลือได้ทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยนำตัวแทนของชาวบ้านที่เดือดร้อนพร้อมทั้งกรรมการบริหาร กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เข้าเจรจากับบริษัทโรงงานน้ำตาล รวมทั้งได้นำตัวแทนของหมู่บ้าน พร้อมทั้งตัวแทนของประชาชนเข้าปรึกษากับอัยการจังหวัดนครสวรรค์ และผู้ตรวจราชการส่วนท้องถิ่น เพื่อหารือการบังคับในทางกฎหมายหากการเจรจาไม่ได้ผล ซึ่งการเจรจากับโรงงานน้ำตาลดังกล่าวนั้น อบต. สามารถใช้ลักษณะของการกดดันของกลุ่มมวลชนโดยยื่นข้อเสนอให้โรงงานน้ำตาลดำเนินการแก้ไขปัญหา หากไม่ดำเนินการ กลุ่มชาวบ้านจะนัดรวมกลุ่มกันเพื่อปิดถนนที่ใช้ในการขนส่งวัตถุดิบไปยังโรงงาน จนทำให้โรงงานน้ำตาลดังกล่าวยอมผ่อนปรนในเรื่องใจต่าง ๆ

เป็นที่น่าพิจารณาว่า การดำเนินการด้านมวลชนของ อบต. บ้านมะเกลือ เพื่อใช้ในการเจรจาดูเรื่องกับเอกชนจะเป็นไปคล้ายคลึงกับการรวมกลุ่มกันเพื่อขอรับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากภาครัฐ โดยอบต.จะเป็นเพียงผู้ประสานงานเท่านั้น ในขณะที่ อบต. หนองโพมีการดำเนินการในลักษณะเป็นผู้ดำเนินการมากกว่าผู้ประสานงาน กล่าวคือ คณะกรรมการบริหารส่วนตำบลหนองโพจะเป็นผู้รับข้อปัญหาและข้อเสนอจากตัวแทนหมู่บ้านและชาวบ้านต่อจากนั้นจะดำเนินการเจรจาหรือแก้ไขปัญหาโดยผู้บริหาร อบต. โดยเฉพาะ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน

ซึ่งเป็นที่น่าถือของชาวบ้าน ดังกรณีของปัญหาการเรียกร้องให้โรงงานน้ำตาลมิตรสุข ในพื้นที่ อบต.หนองโพ ซ่อมแซมถนนบริเวณตั้งแต่ทางแยกบ้านหนองโพ - อ. มโนรมย์ สายเอเชีย มาจนถึงบริเวณหน้าโรงงานน้ำตาล ซึ่งชำรุดเนื่องจากรถชนอ้อยไปยังโรงงานมีการบรรทุกที่เกิน น้ำหนักที่ถนนจะรับน้ำหนักได้ ซึ่งเป็นลักษณะปัญหาคล้ายคลึงกับ อบต. บ้านมะเกลือ แต่กรณีของ อบต. หนองโพนั้น ผู้ที่เข้าไปมีบทบาทต่อการเจรจากับโรงงานน้ำตาล คือ กำนันและผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 1, 2 และ 3 ซึ่งเป็นผู้กว้างขวางและชาวบ้านให้ความเกรงใจ

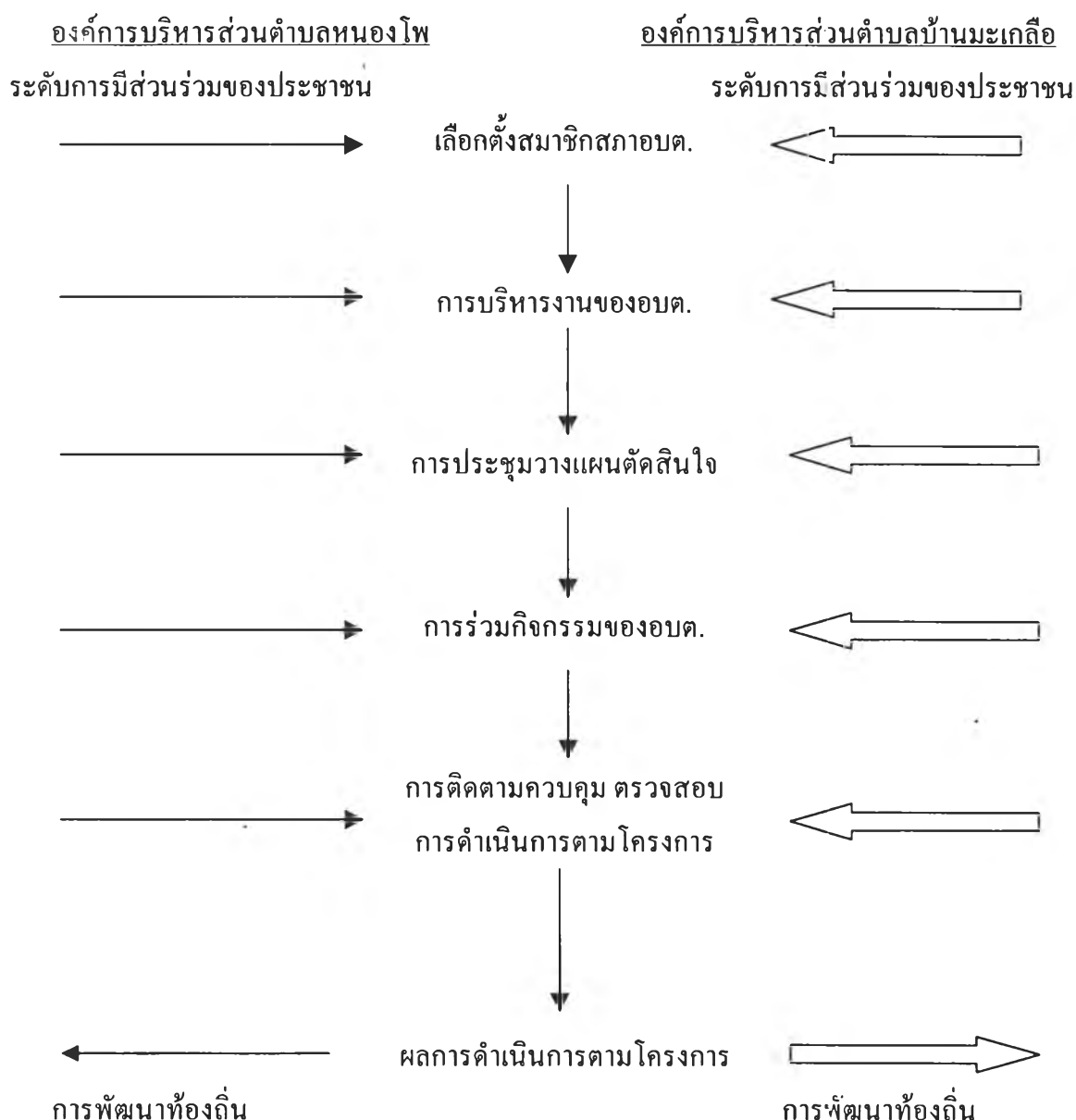
จากลักษณะการแก้ไขปัญหาระหว่าง อบต. กับภาคเอกชน หรือกับองค์กรอื่น ๆ นั้นพิจารณาได้ว่า ลักษณะวัฒนธรรมแบบอำนาจนิยมปรากฏอยู่ในสังคมชนบท ซึ่งมีลักษณะในการเคารพและยกย่องผู้มีอำนาจและผู้นำ หรือที่เรียกว่าระบบอุปถัมภ์ ซึ่งเกิดขึ้นในสังคมที่ประชาชนไม่มีความสัมพันธ์ในทางสังคมมากนัก ซึ่งจะทำให้เกิดรูปแบบวัฒนธรรมดังกล่าวเพื่อเป็นตัวเชื่อมโยงและประสานกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม ในทางตรงข้าม รูปแบบลักษณะวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมจะเกิดขึ้นในตำบลบ้านมะเกลือ ซึ่งเกิดจากความสัมพันธ์ในลักษณะเครือญาติ และความใกล้ชิดสนิทสนมกัน ทำให้เกิดความร่วมมือที่ระบบผู้นำมีบทบาทน้อยลง

ในขณะที่รูปแบบของการรวมตัวของมวลชนจะเกิดขึ้น และมีบทบาทมากขึ้น ซึ่งในกรณีของตำบลบ้านมะเกลือ จะมีการจัดตั้งสหกรณ์ที่แตกต่างจาก อบต. หนองโพ และ อบต. ในลักษณะเดียวกัน คือ มีการจัดตั้งรูปแบบของสหกรณ์ในอาชีพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตำบล อาทิ สหกรณ์โคนมบ้านมะเกลือ สหกรณ์ตำบลบ้านมะเกลือ สหกรณ์ข้าว สหกรณ์อ้อย ซึ่งรูปแบบเหล่านี้ในระยะแรกเกิดจากการแนะนำของเจ้าหน้าที่จากเกษตรอำเภอ และกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นหลัก แต่ต่อมาเมื่อประสบผลสำเร็จจึงได้มีการขยายตัวไปเป็นสหกรณ์ในรูปแบบอื่น ๆ โดยผู้ประกอบอาชีพหลาย ๆ อาชีพที่มีสมาชิกมากพอสมควรจัดตั้งขึ้น โดยเฉพาะสหกรณ์อ้อยที่ตำบลบ้านมะเกลือจัดตั้งขึ้น โดยชักชวนสมาชิกในตำบลใกล้เคียง อาทิ ตำบลหนองกรด ตำบลเก้าเส้ง ที่ปลูกอ้อยเหมือนกันมารวมกลุ่มเพื่อจัดตั้งสหกรณ์อ้อย ใช้ในการต่อรองกับโรงงานน้ำตาลในตำบลบ้านมะเกลือ ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จ โดยมีสมาชิกเพิ่มขึ้นจากปี 2539 จาก 150 คน จนในปี 2541 มีสมาชิก 620 คน จากตำบลใกล้เคียง

และเป็นที่น่าสังเกตว่า การจัดตั้งสหกรณ์ของตำบลบ้านมะเกลือ นั้น องค์การบริหารส่วนตำบลจะเข้าไปมีส่วนร่วมในลักษณะของการเป็น ผู้ช่วยเหลือและผู้ประสานงาน โดยจะทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยวเพื่อให้คำแนะนำ ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ และในด้านของ อบต. หนองโพ ซึ่งมีการรวมกลุ่มในลักษณะของสหกรณ์อ้อย และสหกรณ์ข้าว ซึ่งเป็นผลผลิตที่สำคัญของตำบล มีการรวมกลุ่มเฉพาะหมู่ที่ 1, 2, 3 และ 4 เนื่องจากพื้นที่ ดังกล่าวเป็นหมู่

บ้านที่ตั้งรวมกลุ่มกัน จึงทำให้สหกรณ์อ้อยของ อบต. หนองโพ มีสมาชิกในปี 2538 เพียง 95 คน และในปี 2541 เพียง 350 คน แต่ก็มิมีบทบาทในการต่อรองกับโรงงานน้ำตาลในพื้นที่ได้ เนื่องจาก กำนัน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน และผู้นำสหกรณ์เป็นผู้กว้างขวางและมีบทบาทที่สำคัญในการเจรจากับโรงงานดังกล่าว

แผนภาพ การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนใน อบต. หนองโพและ อบต. บ้านมะเกลือ

องค์การบริหารส่วนตำบลที่มีรูปแบบการให้มี ที่บริการสาธารณะประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา แสดงความคิดเห็นและตรวจสอบการทำงานของ อบต. นั้น จะก่อให้เกิดความร่วมมือระหว่างชาวบ้านและอบต. ทำให้การให้บริการสาธารณะในบางกรณีที่ใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก สามารถทำได้โดยใช้ความร่วมมือของชาวบ้าน รวมทั้งนำมาซึ่งความสัมพันธ์ในการร่วมมือกัน ในการจัดกิจกรรมหรือสิ่งสาธารณะต่าง ๆ ในลักษณะการรวมกันจัดทำ มากกว่าการแย่งชิง โครงการ / งบประมาณเพื่อทำโครงการเฉพาะหมู่บ้านของตน โดยผ่านตัวแทนสมาชิก อบต. ซึ่งทำให้การให้บริการสาธารณะของ อบต. ไม่ประสบผลสำเร็จ และขาดการพัฒนาตำบลโดยส่วนรวม